

Fas Korin Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəkukuə i kani mə Fas Korin Pol rımərai revən ti nakalasia me fwe Korin ia nuk 55. Pol ramarə fwe Efesas mərhi pen nəkukuə i revən ti nakalasia me fwe Korin ti niriipwenien nəkukuə səvənraha. Korin raməmak ia nıkare təsi Metiterenian. In taon asori riti. Səvənhi nautə rasori. Mətə noien səvəi nəkur Korin rərəha. Ia tənəmtənə me pam nərmama həukurən mə Korin in taon ərəha riti. Ti nəri nə mə nakalasia me fwe Korin həuvehe vi a mhahatətə ia Iesu Kristo, rəknekin ti nərəha ti noien noien amasan. Irəha kamho ihi noien ərəha. Nakalasia me fwe Korin haməvisə mınraha me. Irəha nepwın kamho noien ərəha anan. Pol rırai nəkukuə i mægkiari skai mınraha mamahatən irəha mə irəha tuhəfarə irə. In rırai nəgkiariien me nepwın ia nəkukuə i mə trahatən irəha ia narəien səvənraha. Trini mınuə irəha hesi pen nəgkiariien me nəha nənə tuhəukurən noien amasan mıne noien ərəha.

¹ Iou Pol, iou aposol riti səvəi Iesu Kristo, ti nəri nə mə Kumwesən rino rəmwhen ia sə in rokeikei, məkwein iou mə tako wok i, mıne piəvtaha Sostenes.

² Nəkukuə i rauvehe tukumiaha nakalasia me səvəi Kumwesən fwe taon nəha Korin, kimiaha nərmama me i Iesu Kristo rınəpərhi kimiaha hiəmher, nənə Kumwesən rınəkwein kimiaha mə nəkur ikinan me səvənhi, kimiaha mıne nərmama

ia kwopun me pam sɛmɛme hiamɔfwaki m Iesu Kristo Iɛrimɛnu sɛkitaha sɛ in Iɛrimɛnu sɛkitaha pam.

³ Pwɛh Kumwesɛn Tata sɛkitaha mine Iesu Kristo Iɛrimɛnu sɛkitaha trouɛriari pehe namasanien mine nɛmɛrinuuien m kimiaha.

Pol rani vivi Kumwesɛn ti nakalasia me fwe Korin

⁴ Ia nɛpin me iakani vivi Kumwesɛn tukumiaha, ti nɛri nɛ mɛ rinɛriari pehe namasanien sɛvɛnhi m kimiaha ia Iesu Kristo, ⁵ mo hiɛuvehe mhɛmwhen ia iɛrmama riti nautɛ sɛvɛnhi rasori. Nautɛ nɛha in nɛha niniiien me pam mine nukurɛnien me pam hiamɛuvehi raku pen ti Iesu Kristo. ⁶ Kumwesɛn rinɛriari namasanien nɛha m kimiaha iamɛnha irɛ ti nɛri nɛ mɛ kimiaha hiamɛni mɛ nɛgkiariien sɛ ramɛvisau Kristo ro niɛrhiienien. ⁷ Ro pen kimiaha hiɛuvɛuvehi raka niskaiien me pam sɛmɛme Nɛnimwɛn Ikinan rauvehi pehe, hiamɛuvehi mamheitenhi nɛpin nɛha tukɛtoni Iɛrimɛnu sɛkitaha Iesu Kristo trier pehe. ⁸ In tro kimiaha hiɛrer ɛknekɛn meste nɛpin sampam mɛ tukɛpwɛh nɛtoniiien noien ɛrɛha riti ia kimiaha ia nɛpin nɛha Iesu Kristo Iɛrimɛnu sɛkitaha truvehe mwi irɛ. ⁹ Kumwesɛn ramo nɛgkiariien sɛvɛnhi ia nɛpin me. In rinɛkwein kimiaha, mo kimiaha hiɛuvehe mho kuatia kimiaha tini, Iesu Kristo, sɛ in Iɛrimɛnu sɛkitaha.

Nakalasia me fwe Korin kamheitehieitehi kusen sɛvɛnraha

¹⁰ Piak me, ia nɛghi Iesu Kristo Iɛrimɛnu sɛkitaha

1:3: Rom 1:7   **1:7:** Luk 17:30, 2Tes 1:7, Taet 2:13   **1:8:** Fil 1:6, 1Tes 3:13, 5:23   **1:9:** 1Jon 1:3, 1Kor 10:13, 1Tes 5:24   **1:10:** Fil 2:2

iakamæres skai tukumiaha mæ kímiaha pam tihæni a nari kuatia, mhæpwæh noien mæ nætærigien riti truvehe meitehi kímiaha. Mætæ næþin me nætærigien sækímiaha mine rerímiaha trouvehe rouo kuatia. ¹¹ Iakani iamínhi iræ, piak me, ti næri næ mæ nækur imwei Kloe nepwín hamæni pehe tukw iou i mæ kímiaha hiamævisæ. ¹² Nípwrari nægkiariien sæ iakani ro iamínhi iræ. Kímiaha kuatia kuatia hiamægkiari. Riti rani mæ, “Iou iærmama sævæi Pol.” Riti rani mæ, “Iou iærmama sævæi Apolos.” Riti rani mæ, “Iou iærmama sævæi Pita.” Riti rani mæ, “Iou iærmama sævæi Kristo.”

¹³ Hiænuæ ko hieitehieitehi Kristo iamínha iræ? Ræfo? Kínæruí tæriní pen iou Pol ia nei kamarkuauí tukumiaha? Uæ kíno baptaes ia kímiaha ia næghi Pol? ¹⁴ Iou iakamíni tanak ti Kumwesæn mæ iapko mhæ paptaes ia kímiaha riti, mætæ iakíno a paptaes ia Krispas mine Kaius. ¹⁵ Rerík ragien iamínha iræ ti næri næ mæ iærmama riti ko rípkíni mhæ mæ kíno baptaes iræ ia næghík. ¹⁶ (Nípærhienien iakíno mwi paptaes ia Stefanas mine nærmama me fwe ia nækwai nimwæ sævænhi. Kuriræ ia in, iakenouenou mæ iakíno mwi baptaes ia iærmama riti uæ rekæm.) ¹⁷ Kímiaha hiæukuræn mæ Kristo rípkærhi pehe mhæ iou mæ tako paptaes ia nærmama, mætæ rærhi pehe iou mæ takævisau irapw nægkiariien amasan sævænhi. Iakamævisau irapw nægkiariien amasan næha mípkési pen mhæ nukurænien sævæi iærmama kamo nei kamarkuauí sævæi Kristo ruvehe nískaiien sævænhi riwæn.

1:12: 1Kor 3:4, Wok Me 18:24-28, Jon 1:42   **1:14:** Wok Me 18:8, Rom 16:23   **1:16:** 1Kor 16:15   **1:17:** Mat 28:19, Jon 4:2

Kristo in nukurənien mine niskaiien səvəi Kumwesən

¹⁸ Iakani iam̄inhi irə ti nəri nə mə nəvisaiien Kristo ia nei kamarkuau i ro nar̄isien i ti nərmama səməme kamhəuvən mə tuhemhə, mətə tukutaha i nərmama səməme Kumwesən rauvehim̄iru kitaha, nəvisaiien nəha in niskaiien səvəi Kumwesən. ¹⁹ Iakani iam̄inhi irə ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Iou takouraha nukurənien səvəi nərmama səməme həukurən amasan nari, nənə mo nəri auər a ia nukurənien səvəi nahatən me.”

²⁰ Iərmama sə rukurən amasan nari in pəku? Iahatən pəku səvəi Loa? Iərmama sə rar̄ipwen nəresien me ia ti prənə i in pəku? Həiwən! Kumwesən r̄ino nukurənien səvəi nərmama ia ti prənə i ruvehe mo nar̄isien irə. ²¹ Ro iam̄inhi irə ti nəri nə mə ia nukurənien səvəi Kumwesən in r̄ino mə nərmama səvəi ti prənə i tuhəpwəh nukurənien in ia nukurənien səvənraha. Mətə Kumwesən rer̄in raġien mə truvehim̄iru nərmama səməme kamhəni n̄ipər̄hienien ia nəġkiariien i kitaha saməvisau irə, nəġkiariien sə nərmama haməni mə ro nar̄isien irə. ²² Nəkur Isrel hokeikei mə tuhətoni n̄imtətien me. Nərmama r̄ipko mhə irəha nəkur Isrel kamhətui nukurənien, ²³ mətə kitaha saməvisau Kristo kinərui tərini pen in ia nei kamarkuau. Nəġkiariien nəha nəkur Isrel kamhapəti irə mamhəmwei, nənə nərmama r̄ipko mhə irəha nəkur Isrel kamhəni mə nəġkiariien nəha ro nar̄isien i. ²⁴ Mətə nərmama səməme

---

1:18: 2Kor 4:3, Rom 1:16   **1:20:** Aes 19:12, Aes 33:18, Aes 44:25, Job 12:17   **1:21:** Mat 11:25   **1:22:** Mat 12:38, Wok Me 17:28,32
1:23: Rom 9:32, 1Kor 2:14   **1:24:** Kol 2:3

Kumwesən rinəkwein irəha, nəkur Isrel nepwɪn mine nərmama nepwɪn rɪpko mhə irəha nəkur Isrel, irəha hənətoni mə Kristo in nɪskaiien səvəi Kumwesən mine nukurənien səvəi Kumwesən. ²⁵ Noien nəha səvəi Kumwesən sə nərmama kəmhəni mə ro narɪsien i rukurən nari məpi raka nukurənien səvəi nərmama pam. Nənə noien nəha səvəi Kumwesən sə nərmama kəmhəni mə nɪskaiien səvənhi riwən riskai məpi raka noien səvəi nərmama pam.

²⁶ Piak me, rerimiahə tramrhi nəpɪn Kumwesən rinəkwein kimiahə irə fwe kupwən. Ia nəpɪn nəha kimiahə hiəpɪk hiəpkukurən mhə nari ia nəmri nərmama. Kimiahə hiəpɪk hiəpkuvehi mhə nɪskaiien, rɪpko mhə kimiahə hiəpɪk nɪpwnəti nəmə asori me nepwɪn. ²⁷ Mətə Kumwesən rɪmərɪfi narimnari me səməme nərmama ia təkure tɪprənə i haməni mə ro narɪsien i, mə ia noien nəha in tro naurɪsien m nərmama səməme həukurən nari. In rɪmərɪfi narimnari me səməme nərmama ia təkure tɪprənə i haməni mə nɪskaiien səvənraha riwən, mə ia noien nəha in tro naurɪsien m nərmama səməme nɪskaiien səvənraha rarə. ²⁸ In rɪmərɪfi narimnari auər a me, mine narimnari me kamətə ərəha irəha, mə ia noien nəha in tro nərmama me kamətə irəha mə irəha nərmama anan me nepwɪn tuhəuvehe mho nərmama auər a ia nɪrəha. ²⁹ Kumwesən rɪno iamɪnhi irə mə iərmama riti riwən trəgkiari ərpwi ia nənimen. ³⁰ Mətə in rɪno kimiahə hiəuvehe mho kuatia kimiahə Iesu Kristo. Nənə Kristo in nukurənien səkitaha ruku pen ti Kumwesən. In rɪno kitaha

səuvehe mhatukwatukw ia nəmri Kumwesən. In rino kitaha səuvehe mho nəkur ikinan me səvənhi. In rinərəku suatuk mifi raka nari ia kitaha. ³¹ Ro iamīnhi irə, rəmwhen ia nəgkiariien i kimərαι pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Pwəh iərmama sə raməgkiari ərpwi, trəgkiari ərpwi a ia narimnari me səməme Iərimənu səkitaha rino.”

2

¹ Piak me, nəpīn iakiməuvehe tukumiaha, iakuvehe mīni irapw tukumiaha nəgkiariien i Kumwesən rinərkwafə irə fwe kupwən, mətə iapkīni irapw mhə nəgkiariien uə nukurənien sə rutə pik, rekəm. ² Nəpīn iakinamarə kitaha m kimiaha, rerik riskai mə tapkīni irapw mhə mwī nari riti, mətə Iesu Kristo a mīne nemhəien səvənhi ia nei kamarkuauī. ³ Nəpīn iakiməuvehe mətōni kimiaha, niskaiien səiou riwən anan, mamhekīr ia nəpīn me, mamətəmnīmwin. ⁴ Nənə nəgkiariien səiou mīne nəvisaiien səiou, iapkīni irapw mhə mesi pen nukurənien səvəi nərmama ti nuvi peheien kimiaha. Mətə nəpīn iakinəgkiari, hiətōni niskaiien səvəi Kumwesən mīne wok səvəi Nənimwin Ikinan. ⁵ Iakino iamīnha irə mə nahatətəien səkimiaha trəpwəh nərər penien ia nukurənien səvəi nərmama, mətə trərər pen ia niskaiien səvəi Kumwesən.

Nukurənien sə rauku pen ti Nənimwin səvəi Kumwesən

⁶ Mətə nīpərhiēnien, nərmama me i həuvəskai raka ia nīmīruien səvənraha, kimaha

---

1:31: Jer 9:24, 2Kor 10:17   **2:1:** 1Kor 1:17   **2:2:** Kal 6:14
2:3: Wok Me 18:9, 2Kor 10:1   **2:4:** 1Tes 1:5   **2:6:** Efes 4:13,
 Fil 3:15

iahaməvəhag minraha ia nukurəniēn. Mətə nukurəniēn nəha rīpkuku pehe mhə ti tiprənə i uə ia nəmə asori me səməme kamhərīmənu ia tiprənə i. Nəmə asori me nəha tuhəuvehe mho nəmə auər a ia nīrəha. ⁷ Mətə kīmaha ia haməgkiari ia nukurəniēn səvəi Kumwesən sə rīnamərkwafə fwe kupwən nərmana me həpkətoni mhə. Nukurəniēn nəha Kumwesən rīnəmri raka fwe tui anan mə truvehi utə kitaha irə tsəuvehi nasoriēn. ⁸ Nərmana səməme kamhərīmənu ia tiprənə i irəha pam həpkukurən mhə nəgkiariēn nəha. Ko həpkukurən həpkərui tərini pen mhə Iərīmənu asori səkītaha ia nei kamarkuau. ⁹ Mətə rəmwhen ia nəgkiariēn i kīmərāi pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Iərmama riti rīwən rīnətə raka ia nənimen,
uə ruvəregi raka ia nəkwəregin,

uə rerin ruvərhi raka

nəfe Kumwesən rīnəpnəpenə irə mə truvei pen m
nərmana səməme hokeikei in.”

¹⁰ Mətə Kumwesən rīno pui pehe narimnari me
nəha m kitaha ia Nənimwīn səvənhi.

Nənimwīn səvənhi rukurən noien iamīnha irə ti nəri nə mə in ramətə pui narimnari me pam, mamətə pui mwi nətərigien səvəi Kumwesən sə rəmwhenimw. ¹¹ Narimnari me səməme iərmama rerin ramrhi, nənimwīn əpa səvənhi fwe imwə rukurən. Ia noien a mwi nəha, narimnari me nəha səməme Kumwesən rerin ramrhi, Nənimwīn əpa səvənhi rukurən. ¹² Nənimwīn i kīməuvei pehe m kitaha rīpkō mhə Nənimwīn səvəi tiprənə i, mətə Nənimwīn sə raku pen ti Kumwesən. Kīməuvei

2:7: Rom 16:25

2:8: Luk 23:34, Jem 2:1

2:10: Mat 13:11

2:11: Prov 20:27

2:12: Jon 16:13-14

pehe m kitaha mə tsəukurən nəfe Kumwesən rau-
 vei pehe auər a m kitaha. ¹³ In i nəgkiariien i
 kimaha iahaməni irapw. Nənə nukurənien səvəi
 nərmama rīpkahatən mhə kimaha ia nəgkiariien
 me nəha, mətə Nənīmwin nəha rīnahatən kimaha
 irə. Nənə iahaməni irapw nəgkiariien pərhiēn me
 səvənhi ia nəgkiariien me səməme in rauvei pehe.
¹⁴ Iərmama sə Nənīmwin səvəi Kumwesən riwən
 irə ko rīpkuvehi mhə narimnari me Nənīmwin
 nəha raməriari pehe i. In rətoni narimnari me
 nəha ho a narisien irə. Ko rīpkukurən mhə
 irəha ti nəri nə mə kaukurən narimnari me
 nəha ia Nənīmwin səvəi Kumwesən. ¹⁵ Iərmama
 Nənīmwin səvəi Kumwesən ramarə irə raməkiri
 mamətə sas narimnari me pam, mətə iərmama riti
 riwən ko rəkiri noien səvəi iərmama nəha. ¹⁶ Ro
 iamīnhi irə ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə,
 “Sin rukurən nətərigien səvəi Iərimənu səkītaha
 mə trahatən in?”
 Mətə kitaha saməuvehi nətərigien səvəi Kristo.

3

*Kumwesən əpa trəkiri wok səvəi nərmama me
 səvənhi*

¹ Piak me, fwe kupwən, nəpīn iakinamarə
 kitaha m kimiaha, ko iapkəgkiari mhə m kimiaha
 rəmwhen iakaməgkiari m nərmama Nənīmwin
 səvəi Kumwesən rīnarə raka ia nīrəha, mətə
 iakinəgkiari m kimiaha rəmwhen mə kimiaha
 nərmama me a səvəi tīprənə, uə kimiaha
 nəkwərhakwərha me a ia nīmīruien vi səkīmiaha

2:13: 1Kor 2:4   **2:14:** Jon 8:47, 14:17, 1Kor 1:23   **2:15:** 1Jon
 2:20   **2:16:** Rom 11:34   **3:1:** Jon 16:12

ia Kristo. ² Nəpɪn iakinamahatən kimiaha rəmwhen iakauvei pehe a nəveginien mərməru m kimiaha. Iapkuvei pehe mhə nəveginien sikai m kimiaha ti nəri nə mə kimiaha hiəpkəmwhen mhə ti nəniien nəveginien sikai. Nənə nɪpərhienien təkwtəkwni hiəpwəh ihi nəmwhenien ti nəniien nəveginien sikai. ³ Noien səkimiaha rəmwhen a ia noien səvəi nərmama səvəi tɪprənə i. Kimiaha hiəmətərig ərəha ia kimiaha me, mamhəvisə m kimiaha me. Noien nəha hiamo ramahatən pen mə kimiaha nərmama me a, noien səkimiaha rəmwhen a ia nərmama nepwɪn səvəi tɪprənə i. ⁴ Nəpɪn iərmama riti rɪni mə, “Iou iərmama səvəi Pol,” nənə riti mwɪ rɪni mə, “Iou iərmama səvəi Apolos,” noien nəha ramahatən pen mə kimiaha nərmama me a səvəi tɪprənə.

⁵ Hətoni ro. Apolos in nəfe iərmama? Pol in nəfe iərmama? Kimrau iotukwininari mi a iarɪnouasitu ia kimiaha mə tihəni nɪpərhienien ia Iesu. Kimrau iarauo wok sə Iərimənu səkitaha rɪməuvei pehe m kimrau kuatia kuatia mə trouo. ⁶ Rəmwhen mə iou iakinəpwei nuni nari, nənə Apolos in rɪnəfwɪ ia nui, mətə Kumwesən rɪno rutə. ⁷ Ro iamɪnhi irə iərmama sə raməpwei nuni nari, uə iərmama sə raməfwɪ ia nui, in nəri auər a, mətə Kumwesən in nukune wok nəha, ti nəri nə mə in ramo narimnari haməmɪru məmhəutə. ⁸ Iərmama sə raməpwei nuni nari mɪne iərmama sə raməfwɪ ia nui irau krouəmnəmwhen a. Kumwesən trərəku irau mesɪ pen atukwatukw wok sə irau kro. ⁹ Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə kimrau

---

3:2: Hip 5:12-13, 1Tes 2:2   **3:3:** 1Kor 1:10-11, 1Kor 11:18   **3:4:** 1Kor 1:12   **3:9:** Mat 13:3-9, Efes 2:20-22

iotukwininari mi sǝvǝi Kumwesǝn iarauo pǝri wok. Nǝnǝ kǝmiaha hiǝmwheh ia nǝmhien sǝvǝi Kumwesǝn uǝ nimwǝ sǝvǝi Kumwesǝn.

¹⁰ Ia namasanien sǝvǝi Kumwesǝn sǝ rǝnǝriari pehe irǝ miou, iako rǝmwheh ia iǝrmama sǝ rukurǝn amasan nuvrhǝkinien nimwǝ, mǝmri irapw nǝri skai riti tukuvrhǝkin pen nimwǝ ia tǝkuren, nǝnǝ tǝkwtǝkwuni iǝrmǝpǝ rauvrhǝkin pen nimwǝ ia tǝkure nǝri skai nǝha iakinǝmri irapw. Pwǝh nǝrmama hǝtui amasan mǝ kamhǝfo mamhǝuvrhǝkin pen nimwǝ irǝ. ¹¹ Iakani iamǝnhi irǝ ti nǝri nǝ mǝ iǝrmama riti ko rǝpkǝmri irapw mhǝ nǝri skai riti sǝ tukuvrhǝkin pen nimwǝ irǝ ropǝ ia nǝri skai nǝha kinǝmri irapw raka. Nǝri skai nǝha in nǝha Iesu Kristo. ¹² Nǝrmama nepwǝn hamǝuvehi narimnari me sǝmǝme tuhǝuvrhǝkin nimwǝ irǝ rǝrer kinǝ tui rǝmwheh ia aean mi nǝha kol mine silva mine kǝpwier amasan me sǝmǝme nǝnimenraha rǝknekǝn. Nǝrmama me nepwǝn mwi hamǝuvehi narimnari me sǝmǝme ko hǝpkǝrer ǝpwǝmwǝs mhǝ rǝmwheh ia nei mine nig mine nimwai nari. ¹³ Tukǝtoni wok sǝvǝi nǝrmama kuatia kuatia ti nǝri nǝ mǝ nǝpǝn sǝvǝi Kristo tro pui irǝha. Ia nǝpǝn nǝha napw trahi wok sǝvǝi nǝrmama kuatia kuatia mahatǝn pen wok sǝvǝnraha mǝ ramasan uǝ rǝrǝha. ¹⁴ Trǝni minuǝ napw rǝpwǝh nahi ǝmwesiien wok sǝ iǝrmama riti ruvrhǝkin pen ia tǝkure nǝri skai kinǝmri irapw, iǝrmama nǝha truvehi nǝrǝkuien riti. ¹⁵ Mǝtǝ trǝni minuǝ napw rahi ǝmwesi wok sǝvǝi iǝrmama riti, iǝrmama nǝha trarfai ia nǝrǝkuien sǝvǝnhi. Mǝtǝ Kumwesǝn truvehimǝru in rǝmwheh ia iǝrmama

riti sə napw rɪnahi nimwə səvənhi mɪne narimnari
me səvənhi nənə in əpa ramɪru.

¹⁶ Hiəukurən uə rekəm? Nimwə səvəi Kumwesən
in nə kimiaha. Nənimwɪn Ikinan ramarə ia
kimiaha. ¹⁷ Trɪni mɪnuə iərmama riti rouraha
nimwə səvəi Kumwesən, Kumwesən trouraha in.
Iakani iamɪnha irə tɪ nəri nə mə nimwə səvəi
Kumwesən ro ikinan i, nənə nimwə nəha in nə
kimiaha.

¹⁸ Rərəha mə iərmama riti treikuə atukw a
irə. Trɪni mɪnuə kimiaha riti rerɪn ramrhi mə
in rukurən nari nəha təkwtəkɰuni ia nəmri
nərmama, ramasan mə pwəh ruvehe iərmama
riti nərmama haris irə. Ia suatuk nəha in truvehe
mukurən nari. ¹⁹ Ro iamɪnhi irə tɪ nəri nə mə
nukurənien səvəi nərmama ia tiprənə i ro narisien
i ia nəmri Kumwesən. Rəmwhen ia nəgkiariien i
kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Kumwesən ramo mə nərmama səməme həukurən
nari
noien ikou me səvənraha trousi tərini irəha
rəmwhen ia kwənkru.”

²⁰ Nəkukuə Ikinan rani mwi mə,

“Iərimənu rukurən mə nətərigien səvəi nərmama
səməme həukurən nari
ho a nəri auər a ia nirəha.”

²¹ Ro iamɪnhi irə tihəpwəh nɪniien mə kimiaha
nərmama səvəi iərmama i uə kimiaha nərmama
səvəi iərmama nəha mə tihəuvehi utə atukw a
kimiaha tukwe. Kumwesən rauvei pehe narim-
nari me pam mə trasitu ia kimiaha. ²² Pol uə
Apolos uə Pita uə təkure tiprənə uə nɪmiruien
uə nemhəien uə nəpɪn ipwet mɪne uə nəpɪn sə

trɪpkuvehe, mətə irəha pam səkimiaha, ²³ kimiaha nəha səvəi Kristo, nənə Kristo in səvəi Kumwesən.

4

Aposol me səvəi Kristo

¹ Ro iamɪnhi iərmama riti trəfətə kimaha irə? In trətə kimaha rəmwhen ia kimaha iotukwininari me səvəi Kristo. Nəgkiariien me i səvəi Kumwesən hənəmərəkafə fwe kupwən, Kumwesən rɪnəmri pehe nəgkiariien me nəha ia rəgimaha mə tahətui amasan tukwe. ² Nənə kimiaha hiəukurən nərmama me səməme iəmə asori riti rəmri pen narimnari me səvənhi ia rəginraha hamətui tukwe, irəha tuhaməkeikei mho wok səvənraha ramasan mə nəpɪn iəmə asori rətoni wok səvənraha nənə rɪni nɪpərhiēnien ia nɪrəha. ³ Mətə tukw iou, ro a nəri ouihɪ riti trɪni mɪnuə kimiaha uə nərmama əpə me nepwɪn hənəuə tuhəkiri noien səiou. Iou mwɪ ko iapkəkiri atukw mhə noien səiou iamɪnhi irə. ⁴ Ia nətərigien səiou, iou iakɪno a sə ramasan, mətə rɪpko mhə iakani mə iakatukwatukw. Iərimənu səkitaha in əpa ratukwatukw tɪ nəkiriien noien səiou. ⁵ Ro iamɪnhi irə tihəpwəh nəkiri akwauakwien noien səvəi nərmama ia nəpɪn sə rɪpkatukwatukw mhə mə tukəkiri noien səvəi nərmama irə. Tihəfwini meste nəpɪn Iərimənu səkitaha truvehe irə. In truvehe mɪpeki irapw narimnari səməme hamərkwafə ia nəpɪtəvien, mɪpeki pehe ia nukuraanien, nənə mɪni irapw nətərigien afafa me səvəi nərmama ia nukuraanien. Ia nəpɪn nəha Kumwesən trəgnəgɪni nərmama kuatia kuatia

---

4:1: Taet 1:7   **4:2:** Luk 12:42   **4:4:** Sam 143:2   **4:5:** 1Kor 3:8

mesi pen atukwatukw noien amasan me sãmame hãno.

⁶ Piak me, iakimãni nãgkiariien me i ia kimrau Apolos mã trasitu ia kimiaha. Iakokeikei mã tihãuvehi nukurãniien ia kimrau nãnã mhãukurãn nipwrai nãgkiariien i sã rani mã, “Tikamevãn mãpwãh nãpi rakaiien nãfe kimãrai pen ia Nãkukuã Ikinan.” Rãrãha mã tihãrpwi kimiaha ti iãrmama riti mamhãni ãrãha riti. ⁷ Rãfo? Kimiaha hiasori mhãpi raka nãrmama me pam? Rekãm! Kimiaha hiãpkuvehi mhã nari riti sã ruku pehe atukw tuku-miaha. Narimnari me pam sãmame hiamãuvehi, Kumwesãn rauvei pehe auãr a m kimiaha. Ro pen ripkãmwhen mhã mã tihãmãgkiari ãrpwi.

⁸ Rãfo nãha? Rosi kimiaha hiãuvãukuãr raka uã? Rosi nautã sãkimiaha ruvãuvehe minasori raka uã? Rosi kimiaha hiãnãvtãnhi raka kimaha mhãuvehe mho kig me ia kimiaha uã? Kamo hiamãrimãnu pãrhien kimaha iahokeikei pwãh sãrimãnu pãri kitaha m kimiaha. ⁹ Kimaha aposol me, mãtã iakamãtoni mã Kumwesãn ruvehi irapw kimaha inhãripw anan. Kimaha iahãmwhen ia nãrmama sãmame kinãkiri raka irãha mã tuhamãkeikei mhemhã. Rãmwhen mã iahãmãrer ia nãmri nagelo me mine nãrmama me pam sãvãi tãprãnã mã irãha tuhãspau ia noien sãvãi nemhãien sãkimaha. ¹⁰ Kimaha nãrmama sãvãi Kristo ro pen nãrmama kamharis ia kimaha mã kimaha iahãreirei nari. Mãtã rãfo? Rosi kimiaha hiãukurãn nari ti nãri nã mã hiãuvãuvehe mhãno kuatia kimiaha Kristo uã? Kimaha niskaiien sãkimaha riwãn. Mãtã rãfo? Rosi niskaiien

səkimiāha rarə uə? Nərmama kamhəni ərəha kīmaha. Mətə rəfo? Rosi irəha kamhəsiai kimiāha uə? ¹¹ Meste pehe ipwet mīne nukumhə ramahi kīmaha, kīmaha iahaməkwa, mamharkahu ia tīnari eitehi me, nərmama hamousi kīmaha, nimwə səkīmaha riwən. ¹² Kīmaha iahaməsese mamhowok ia rəgimiāha ti nuvehien nəveginien sənəmaha. Nəpīn nərmama həni ərəha kīmaha, kīmaha iahəkwein amasan ia nirəha. Nəpīn nərmama hometə kīmaha, kīmaha iahəsəni a mhərer əknekin. ¹³ Nəpīn nərmama houraha nəghimaha ia neikuəien, mətə kīmaha iahəgkiari pen amasan a mīnraha. Meste pehe ipwet mīne ia nəmri nərmama kamətə kīmaha rəmwhen ia nəri əmkemik me səməme kamərarki mīne nīpware narimnari me pam ia təkure tīprənə i.

¹⁴ Iapkraī mhə nəgkiariien me i mə tako kimiāha hiauris, rekəm. Kimiāha hiəmwhen ia nīpwnətik keikei me səiou ro pen iakaməvəhag m kimiāha. ¹⁵ Nahatən me səkimiāha həpik səməme tuhatən kimiāha ia Kristo. Rosi irəha həmwhen ia tata karen i səkimiāha irəha pam ten taosen, mətə tata atukwatukw səkimiāha kuatia a, in i iou, ti nəri nə mə iou iakiməuvehe mo tata səkimiāha ia Iesu Kristo nəpīn iakinaməvisau pehe nəgkiariien amasan səvənhi m kimiāha fwe kupwən. ¹⁶ Ro pen iakani pehe tukumiāha i mə ramasan mə tihəvnhī iou. ¹⁷ Ro iamīnhi irə iakərhi pehe Timoti ruvehe tukumiāha. In nərik keikei riti ia Iərimənu səkītaha. Iou iakukurən nətigiteien irə. In trahatən mwi kimiāha ia suatuk me səiou ia

---

4:11: 2Kor 11:23-27   **4:12:** Wok Me 18:3, 1Kor 9:14-15, 2Tes 3:8, Sam 109:28, Mat 5:44   **4:13:** Krae 3:45   **4:15:** Kal 4:19
4:16: Fil 3:17, 1Tes 1:6   **4:17:** Wok Me 19:22

Iesu Kristo, suatuk me nəha iakamahatən nakalasia me irə ia kwopun me pam.

¹⁸ Kimiaha me nepwɪn hiamərpwi kimiaha ti nəri nə mə rerimaha ramrhi mə tapkuvehe mhə mətoni kimiaha. ¹⁹ Mətə trɪpko mhə tui iakuvehe mətoni kimiaha trɪni minuə lərimənu səkitaha rəsəni iou. Nənə iou tapkregi mhə nəgkiariien me səvəi nərmama səməme hamərpwi irəha, mətə takuvehe mətə sas ia nɪskaiien səvənraha. ²⁰ Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə rɪpko mhə nitətə səvəi nəgkiariien, mətə nitətə səvəi nɪskaiien. ²¹ Nənə hiokeikei nəfe? Takuvehe mətoni kimiaha mərisi kimiaha uə takuvehe masitu ia kimiaha ia noien məru ti nəri nə mə iakokeikei kimiaha?

5

Kimiaha tihərhi irapw iərmama sə ramo noien ərəha ia nɪmwɾhenimaha

¹ Kiməni pehe tukw iou i mə kimiaha riti ramo noien riti rərəha anan. Kɪpkətoni mhə nərmama səməme hərəirei Kumwesən kamho noien ərəha nəha. Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə iərman riti rɪməiri pran kurirə səvəi tata səvənhi krauarə pəri nəha təkwtəkwuni. ² Nənə kimiaha hiamərpwi kimiaha tukwe mə ramasan a! Mətə rəfo kimiaha hiəpkregi mhə rərəha mhasək tukwe? Iəmə sə rɪno noien nəha, kimiaha tihaməkeikei mhərhi irapw in ia nɪmwɾhenimaha. ³ Təkwtəkwuni iapkarə mhə kitaha m kimiaha ia nɪpwɾak, mətə ia nənimwɪk iakamarə kitaha m kimiaha. Trɪni minuə iakamarə kitaha m kimiaha, iakuvəni raka

ia nęghi Iesu Iarimęnu sękitaha nęfe tso ia ięmę nęha. ⁴ Nępın hioussimwın kimiaha me, nęnę ia nęnimwık iou mwi iakamarę kitaha m kimiaha, nęnę ia niskaiien sęvęi Iesu Iarimęnu sękitaha, ⁵ kimiaha tihęmri pen ięmę nęha ia ręgi Setan mę tukouraha nıpwrان. Tiho iamınha irę mę tukuvehimıru nęnimwi ięmę nęha ia nępın nęha Iarimęnu sękitaha Iesu truvehę irę.

⁶ Noien sę hiamęgkiari mamhęrpwi kimiaha irę rıpkamasan mhę. Hięukuręn uę rekęm? Yis ouihi ramęse bred pępwię. ⁷ Tihęuvehi raka yis akuas mę kimiaha tihęmwhen ia bred vi sę yis riwęn irę. Nıpęrhienien kimiaha hięmwhen ia bred nęha ti nęri nę mę Kristo, kwęti sipsıp sękitaha sęvęi nęveginien asori nęha Pasova, kinousi әpune nıten ruvehimıru kitaha. ⁸ Ro pen pwęh kitaha tso nęveginien asori nęha, mhępwęh nęmwękiięn kitaha me, mhępwęh noien әręha. Noien me nęha hęmwhen ia yis akuas. Mętę pwęh so nęveginien asori nęha mho noien sę ręmher matukwatukw ręmwhen ia bred sę yis riwęn irę.

⁹ Iakuvęrai raka nękukuę riti m kimiaha, mini mę tihępwęh navęn pęriien kimiaha nęrman mine nıpran sęmęme kamhęiri әpnapen iręha me, ¹⁰ mamhępwtıg ti nautę sęvęnraha, mamhakres, mamhęfwaki m nęnimwi nari me. Rıpko mhę nıpwrıai nęgkiariien nęha sęiou mę kimiaha tihępwęh navęn pęriien kimiaha nęrmama me sęvęi tıpręnę i sęmęme kamho noien әręha me nęha. Ręknekın ko hiępkaraka mhę ia niręha ti nęri

---

5:4: Mat 16:19, 2Kor 13:10   **5:5:** 1Tim 1:20, 1Tes 4:6   **5:6:** Kal 5:9   **5:7:** Eks 13:7, 12:21, Aes 53:7, 1Pit 1:19   **5:8:** Dut 16:3
5:9: Mat 18:17, 2Tes 3:14

nə mə kitaha minraha samarə ko səpkaraka mhə ia təkure tīprənə i. ¹¹ Mətə nəkukuə sə iakimərai m kimiaha, nīpwran ro iamīnhi irə mə tihəpwəh navən pəriien kimiaha nərman mine nīpran səməme kamhəni mə irəha nəkur əfwaki me, mətə kamhəri əpnəpen irəha me, mamhəpwtīg ti nautə səvənraha, mamhəfwaki m nənīmwi nari me, mamhəni neikuəien mamhouraha nəghi iərmama irə, mamhənīmwi pik nənīmwiien skai mamhakonə irə, mamhakres. Kimiaha tihəpwəh nəkure pəriien kimiaha nərmama me nəha mhani nari kimiaha minraha.

¹²⁻¹³ Ripko mhə səiou nəha wok mə takəkiri noien səvəi nərmama iruə me. Kumwesən əpa trəkiri noien səvənraha. Mətə kimiaha nakalasia me kimiaha nərmama me i nəkwai nīmwe nənə tihaməkeikei mhəkiri noien me səkimiaha me. Rəmwhen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Tihərhi irəpw iərmama sə ramo noien ərəha ia nīmwrhenimīaha.”

6

Nakalasia me mine nəvisəien me səvənraha

¹ Nəpīn kimiaha mi kəru krouəski irau me, nənə ro naurisien mə irau trouvehi nəvisəien səvənrau rouevən ti nərmama səməme həreirei Kumwesən mə tuhəkiri nəgkiariien səvənrau. Irau trouəkeikei rouvehi nəvisəien səvənrau rouevən ti nərmama səvəi Kumwesən pwəh irəha həkiri. ² Hiəukurən uə rekəm? Ia nəpīn sə tīpkuvehe nərmama me səvəi Kumwesən tuhəkiri nərmama ia təkure tīprənə i ti noien me səvənraha. Trīni minuə kimiaha tihəkiri

---

5:11: 2Tes 3:6, Taet 3:10, 2Jon 10   **5:12-13:** Dut 13:5, 17:7, Dut 22:24, Mak 4:11   **6:2:** Dan 7:22, Mat 19:28, Rev 2:26, 3:21, 20:4

nərmama ia təkure tɪprənə i rəfo, ko hiəpkəkiri atukw mhə noien kwərhakwərha me səkimiaha? ³ Hiəukurən uə rekəm? Kitaha tsəkiri nagelo me ti noien me səvənraha. Mə ro iamɪnhi irə, noien me səvəi tɪprənə i haməru a ti nəkiriien. ⁴ Ro pen rəfo kɪmiaha hiaməuvən ti nərmama me nəha səməme nakalasia me həkisiai mhə irəha mə irəha tuhəkiri kɪmiaha ti nəvisəien me səkimiaha sə ro me iamɪnha irə? ⁵ Iakani nəgkiariien nəha ramo naurisien m kɪmiaha. Rəfo, kɪmiaha riti riwən sə nukurənien səvənhi rəmwhen mə trəmri amasan nəvisəien səvəi piəvtaha mi kəru? ⁶ Mətə piəvtaha mi krouəvisə minrau me rouuvehi rouevən ti nərmama səməme həkini mhə nɪpərhiēnien ia Kristo mə irəha tuhəkiri nəgkiariien səvənrau.

⁷ Noien nəha hiaməuvən ti iərmama riti mə trəkiri kɪmiaha ti nəvisəien me səkimiaha ramahatən pen me hiənərfai raka ia suatuk səvəi Kumwesən ia nimiruien səkimiaha. Rəfo, trini minuə iərmama riti ramo rərəha ia niram, raman mə tikenouenou a irə. Trini minuə rameikuə ia niram, mamakres mik, ikenouenou a mwi irə. ⁸ Mətə rekəm. Kɪmiaha piəvmiaha me a, mətə hiamo rərəha ia kɪmiaha me, mamheikuə ia kɪmiaha me, mamhakres m kɪmiaha me.

⁹ Kɪmiaha tihaməkeikei mhəukurən. Nərmama səməme həkpatukwatukw mhə irəha ko həkuvimwə mhə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Tihəpwəh neikuə atukwien ia kɪmiaha. Nəрман mine nɪpran səməme kamhəiri əpnəpen irəha me, mine nərmama səməme kamhəfwaki m nənimwi nari me, mine nəрман mine nɪpran səməme kamhakres ia nirəha me,

6:7: Mat 5:39, 1Tes 5:15, 1Tes 3:9
Rev 22:15

6:9: Kal 5:19-21, Efes 5:5,

mine nərman səməme kamhəiri atukw a irəha me, ¹⁰ mine rakres me, mine nərmama səməme kamhəpwtig ti nautə səvənraha, mine nərmama səməme kamhənimwi pik nənimwiien skai mamhakonə, mine nərmama səməme kamhəni neikuəien mamhouraha nəghi iərmama irə, mine nərmama səməme kamheikuə mamhakres, irəha ko həkuvnimwə mhə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. ¹¹ Fwe kupwən kimiaha me nepwɪn hiənamo iamɪnha irə. Mətə təkwtəkwwuni nəha, ia nəghi Iərimənu səkitaha Iesu Kristo mine ia niskaiien səvəi Nənimwɪn Ikinan, Kumwesən rɪnəpərhi raka kimiaha hiəmher. In rɪno hiəuvehe nəkur ikinan me səvənhi, muvəni raka mə kimiaha hiatukwatukw ia nənimen.

Nərman mine nɪpran kamhəiri əpnəpen irəha me rərəha ia nəmri Kumwesən

¹² Kamɪni mə, “Narimnari me pam ramasan a iou iakukurən noien,” nɪpərhiienien, mətə rɪpko mhə irəha pam tuhasitu. “Narimnari me pam ramasan a iou iakukurən noien,” mətə iou ko iapkəsəni mhə mə nari riti trərkwɪ iou, mamərimənu ia nirak. ¹³ Kamɪni mə, “Nəvegɪnien kɪno səvəi tɪpwɪ iərmama, nənə tɪpwɪ iərmama kɪno səvəi nəvegɪnien.” Nɪpərhiienien, mətə Kumwesən trouraha irau pəri. Nɪpwrai iərmama komhə kɪno mə iərman triri əpnəpen nɪpran irə, mətə kɪno nɪpwrai iərmama mə trəgnəgɪni Iərimənu irə, nənə Iərimənu ramarə tɪ nɪpwrai iərmama. ¹⁴ Kumwesən rɪno Iərimənu səkitaha rətui mwɪ ia nemhəien, nənə ia niskaiien səvənhi

in tro mwi kitaha sətui mwi. ¹⁵ Hiäukurən uə rekəm? Nipwrataha irəha nipəri nipwrai Kristo. Nənə rerimiahaha rirhi mə ko iakuvehi nipwrak i sə in nipəri nipwrai Kristo mevən mo kuatia irə irau pran ia suatuk? Rekəm! Ko ripko mhə iamini irə mine. ¹⁶ Hiäukurən uə rekəm? Iərmama sə ramiri pran ia suatuk, irau krouvehe rouəmwhen ia nipwrai iərmama kuatia. Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Irau trouvehe rouəmwhen ia nipwrai iərmama kuatia.” ¹⁷ Mətə iərmama sə rauvehe mamō kuatia irau Iərimənu səkitaha, in ruvehe mo kuatia irau min ia nənimwin.

¹⁸ Tiharaka mhəpwəh nevənien ipaka ti noien i sə iərman ramiri əpnəpen nipran. Noien ərəha me nepwin səməme iərmama ramo, irəha fwe iruə ko həpkuvnimwə mhə ia nipwrai iərmama. Mətə iərman sə ramiri əpnəpen nipran ramo noien ərəha riti ia nipwran atukw. ¹⁹ Hiäukurən uə rekəm? Nipwramiahaha rəmwhen ia nimwə riti səvəi Nənimwin Ikinan fwe ia rerimiahaha. Kumwesən ruvei pehe Nənimwin nəha m kimiahaha. Nənə ripko mhə səkimiahaha atukw a nə nipwramiahaha. ²⁰ Kumwesən rinərəku raka kimiahaha ia nərəkuien riti rəknekən. Ro pen tihaməkeikei mhəuvehi utə nəghi Kumwesən ia nəfe hiamō ia nipwramiahaha.

7

Nerəien

6:15: Rom 12:5, Efes 5:30   **6:16:** Mat 19:5   **6:17:** Jon 17:21-23, Rom 8:9-11   **6:19:** 1Kor 3:16   **6:20:** 1Kor 7:23, 1Pit 1:18-19, Fil 1:20

¹ Ia nīkaren sāvai nāresien me nāha hiāmārai mhārhi pehe miou. Ramasan mā iārman riti trāpwəh niriien pran. ² Mətə nārman mine nīpran kamhāiri əpnāpen pik irəha me ro pen ramasan mā iārman riti traməkeikei miri pran riti sāvənhi, nənə pran riti traməkeikei mesi pen iārman riti sāvənhi. ³ Iārman traməkeikei mapri irau pran sāvənhi trīni minuə pran rokeikei, nənə pran traməkeikei mapri irau iārman sāvənhi trīni minuə iārman rokeikei. ⁴ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə pran rəpwəh nərīmānu atukwien ia nīpwran, mətə iārman sāvənhi ramərīmānu irə. Rəmwhen a mwi iārman in rəpwəh nərīmānu atukwien ia nīpwran, mətə pran sāvənhi ramərīmānu irə. ⁵ Rīpkamasan mhə mə pran uə iārman rehekīr ti nīpwran trīni minuə riti rokeikei. Mətə trīni minuə irau pəri krouəsēni mə trouəpwəh napri pəriien nərīn ouihi a ti nəfwakīien, nənə ramasan a. Mətə irau trouəkeikei rouvehe rouapri pəri mwi kamo rīmāru ti Setan mə tro irau kroumwei ia nərəhaien ti nəri nə mə irau kroupkiskai mhə. ⁶ Nəgkiariien nāha iakini mə, “Trouəpwəh napri pəriien nərīn ouihi a ti nəfwakīien,” ramarə a ia kīmiaha mə tiho uə tihəpwəh noien, rīpko mhə loa riti. ⁷ Iakregi mə ko nərīmama me pam hēmwhen a ia nirak, səiou pran riwən, ramasan, mətə Kumwesən rəpwəh nuvei penien nīskaiien m nərīmama me pam mə tuharə əpa. Riti rauvehi nīskaiien mə tro iamīnhi irə, riti mwi mə tro iamīnha irə.

⁸ Nərīmama sāməme həpkarə pəri mhə mine sāməme nārman uə nīpran me sāvənraha həuvamhə raka, iakani mə ramasan mə irəha

tuhəpwəh narə pəriien rəmwhen a ia nirak. ⁹ Mətə trīni minuə rəknekīn tī nirəha mə tuhavən ia suatuk atukwatukw nənə ramasan mə irəha tuhaməkeikei mharə pəri pwəh iərman rerin rəpwəh nevən pikien ia pran, pran rerin rəpwəh nevən pikien ia iərman.

¹⁰ Nərmama me səməme kamharə pəri, iakani pehe tukumiaha i, ripko mhə nəgkiariien səiou mətə səvəi Iərimənu səkitaha, mə pran trəpwəh nəpwəhien iərman səvənhi. ¹¹ Mətə trīni minuə pran rəpwəh iərman səvənhi, in trəpwəh mwi narə pəriien irau iərman riti mwi, mətə mə rəfo in trirərig pen a mwi tī iərman səvənhi. Nənə iərman trəpwəh nəpwəhien pran səvənhi.

¹² Trīni minuə piəvtaha riti pran səvənhi ripkhatətə mhə ia Kristo, mətə rəsəni mə trouarə irau iərman nəha, iərman trəpwəh nəpwəhien prən nəha. Nəgkiariien i iakani ripko mhə səiou mətə səvəi Iərimənu səkitaha. ¹³ Trīni minuə pran riti səvənhi iərman rəpwəh nahatətəien ia Kristo, mətə rəsəni mə trouarə irau prən nəha, prən nəha trəpwəh nəpwəhien in. ¹⁴ Kimiaha hiəukurən. Iərman sə ripkhatətə mhə ia Kristo, nahatətəien səvəi pran səvənhi rino raka iərman nəha ruvehe məmwhen ia nari riti kinəmri əpə ro ikinan i səvəi Kumwesən. Nənə pran sə ripkhatətə mhə ia Kristo, nahatətəien səvəi iərman səvənhi rino raka prən nəha ruvehe məmwhen ia nari riti kinəmri əpə ro ikinan i səvəi Kumwesən. Mə ripko mhə iamīnhi irə nəkwərhakwərha me səvənrau tuhəmkemik ia nəmri Kumwesən, mətə təkwtəkwuni irəha həuvəuvehe mhəno ikinan i.

15 Mətə trini minuə sə nəha rīpkahatətə mhə ia Kristo rokeikei mə irau trouəpwəh irau me, pwəh ro iam̄inhi irə. Piəvtaha riti uə k̄itirimətaha riti nari riti mwī riwən rərihi irau pran uə iərman sə rīnəpwəh in iam̄inha irə. Mətə Kumwesən rīnəkwein k̄itaha mə tsarə ia nəmərīnuien. 16 Ik pran sə ikamahatətə ia Kristo, tikəfukurən? Rosi tikuvehimīru iərman səim uə? Nənə ik iərman sə ikamahatətə ia Kristo, tikəfukurən? Rosi tikuvehimīru pran səim uə?

17 Mətə nəri kuatia i mə pwəh k̄imiaha kuatia kuatia tihamarə ia narəien sə Iərimənu sək̄itaha rīməuvei pehe m k̄imiaha fwe kupwən sə hiənamarə irə ia nəp̄in nəha in rīnəkwein ia k̄imiaha. In i nəvəhagien səiou iakauvei pen m nakalasia me pam. 18 K̄imiaha səməme kuvəuvehi raka ninhum m k̄imiaha fwe kupwən, kurirə Kumwesən rəkwein ia k̄imiaha, rərəha mə ipwet m̄ine hiaməmwur mə tihamərkwafə noien nəha k̄ino m k̄imiaha. K̄imiaha səməme kəpwəh nuvehien ninhum m k̄imiaha fwe kupwən, kurirə Kumwesən rəkwein k̄imiaha, rərəha mə ipwet m̄ine tihəuvən mə tukuvehi ninhum m k̄imiaha. 19 Iakani iam̄inhi irə ti nəri nə mə ro nəri auər a irə mə kuvehi ninhum m iərmama uə kəpwəh nuvehien, mətə nəri anan riti in i tsaməkeikei mho nəgkiariien me səvəi Kumwesən. 20 K̄imiaha kuatia kuatia tihaməkeikei mharə a ia narəien sə hiənamarə irə fwe kupwən ia nəp̄in nəha Kumwesən rīnəkwein ia k̄imiaha. 21 Trini minuə ik slef riti nəp̄in Kumwesən rəkwein ik, tikəpwəh nətərig pikien. Mətə trini minuə

ikukurən suatuk sə tukifi nari ia niram, ikesi pen. ²² Kimiaha hiəukurən. Trini minuə Iərimənu rəkwein ia iərmama riti sə in slef, iərmama nəha rəmwhen ia iərmama riti kuvəfi raka raka nari irə in səvəi Iərimənu. Ia noien a mwi nəha, trini minuə Iərimənu rəkwein ia iərmama riti sə ripko mhə in slef, iərmama nəha in slef riti səvəi Kristo. ²³ Kumwesən rinəraku raka kimiaha ia nərəkuien riti nənimen rəknekin. Ro pen tihəpwəh nuveheien mho kimiaha slef me səvəi nərmama. ²⁴ Piak me, nəfe narəien kimiaha kuatia kuatia hiənamarə irə fwe kupwən ia nəpin nəha Kumwesən rinəkwein ia kimiaha, ramasan mə tihamarə a irə kimiaha Kumwesən.

²⁵ Ia nikaren səvəi nəresien nəha mə rəfo ia nəkur vi me səməme həpkarə pəri mhə ihi, iou iapkuvehi atukwatukw mhə nəgkiariien riti ti Iərimənu səkitaha. Mətə takini nətərigien səiou, nənə ti nəri nə mə Iərimənu səkitaha rinapi pik tukw iou, ro pen hiəukurən niniien nipərhiien ia nəfe takini. ²⁶ Ia nətəien səiou, ti nəri nə mə kitaha samarə ia nəpin əknekin ipwet mine, ramasan mə iərmama riti tramarə a iamihhi irə mamevən. ²⁷ Ik iərmama sə ikinarə pəri raka kimirau pran, tikəpwəh neitehien narəien səim. Nənə ik iərmama sə ikəpwəh ihi narə pəriien kimirau pran, tikəpwəh nətuiien pran riti səim. ²⁸ Mətə trini minuə ikuə tikarə pəri kimirau pran, ipko mhə noien ərəha. Nənə trini minuə pran vi riti rinuə trarə pəri irau iərman, in ripko mhə noien ərəha. Mətə nərmama səməme kamho iaminha irə tuhəregi nəmisəien ia təkure tīprənə i, nənə

iakəpwəh nokeikeien mə tihəregi nəmisəien me nəha.

²⁹ Piak me, in i nīpwrai nəgkiariien səiou. Nəpīn səvəi tīprənə i ruvəuvehe muvəkwa. Ro pen ipwet mīne muvehe mamevən nərman me səvənraha me fwe nīpran me tuhamarə rəmwhen mə nīpran me səvənraha me həiwən.

³⁰ Nərmama səməme rerinraha rəpou, irəha tuhamarə rəmwhen mə rerinraha rəpwəh nəpouien. Nərmama səməme rerinraha ragien, irəha tuhamarə rəmwhen mə rerinraha rəpwəh nagienien. Nərmama səməme kamhəuvehi nəmri narimnari me, irəha tuhamarə rəmwhen mə rīpko mhə səvənraha. ³¹ Nərmama səməme kamho narimnari me səvəi tīprənə i, irəha tuhamarə rəmwhen mə narimnari me nəha rīpko mhə nīmīruien ihi səvənraha. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə tīprənə i səvəi təkwtəkwuni mīne rīnauvehe triwən.

³² Nənə iakokeikei mə tihəpwəh nətərig pīkien ti nari riti səvəi tīprənə i. Iərman səvənhi pran riwən, in ramətərig pīk ti narimnari me səvəi Iərimənu mə trəfo mo reri Iərimənu ragien. ³³ Mətə iərman səvənhi fwe pran in ramətərig pīk ti narimnari me səvəi tīprənə mə trəfo mo reri pran səvənhi ragien. ³⁴ Nənə nətərigien səvənhi ro kəru. Rəmwhen a mwi pran səvənhi iərman riwən, uə pran vi, in ramətərig pīk ti narimnari me səvəi Iərimənu mə in trəfo marei ti Iərimənu səkitaha ia nīpwrān mīne nənimwīn. Mətə pran səvənhi fwe iərman, in ramətərig pīk ti narimnari me səvəi tīprənə mə trəfo mo reri iərman səvənhi

ragien. ³⁵ Iapkini pehe mhə nəgkiariien me i mə takərkouani pehe nəkwus ia kımiaha, mətə iakani ti namasanien səkimiaha. Iakoikei mə tiharə ia noien atukwatukw, mamho tukwini nari m Iərimənu səkitaha, mho a nətərigien səkimiaha irə kuatia.

³⁶ Mətə trini minuə iərman riti mine pran vi riti kımərfi irau mə trouarə pəri, nənə iərman rini mə trouəpwəh pəpim, mətə rerin rirhi mə rıpkə mhə noien atukwatukw ia prən nəha, nənə trini minuə prən nəha rarə amasan a meste nuk me nepwin, nənə iərman rerin rirhi mə traməkeikei miri prən nəha, nənə ramasan a, in rukurən nirriien. In rıpkə mhə noien ərəha. Ramasan mə irau trouarə pəri.^a

³⁷ Mətə mə iərman nəha rəpwəh nokeikeiien mə trarə pəri irau prən vi nəha kımərfi mə səvənhi, iərmama riti riwən sə raməkeikei min mə trəpwəh nirriien prən nəha, mətə in nə nətərigien atukw a səvənhi, iərman nəha in mwi ro noien amasan.

³⁸ Ro iamınhi irə iərman sə riri pran vi səvənhi, in

---

^a **7:36:** Suatuk riti mwi ti nuvsiniien nəgkiariien i ia vas 36-38 ro iamınhi irə: “Trini minuə iərman riti ia nətərigien səvənhi rətə mə rıpkatukwatukw mhə mə trəkwtəmhiri əknekin prən ouihi vi səvənhi, nənə mətə mə nuk səvəi prən ouihi vi nəha rinəmwhen raka, nənə iərman nəha riregi rəmwhen mə in trevən merə, ramasan mə tro rəmwhen sə rokeikei, maraka irə pwəh revən merə. Mə ro ianha irə rıpkə mhə noien ərəha. Mətə iərman sə nətərigien səvənhi riskai, nari riti rıpkəkeikei mhə min, rinətərig raka irə fwe ia rerin mə trəkwtəmhiri əknekin prən ouihi vi nəha səvənhi məpwəh nəseniien mə trevən merə, iərmama nəha in mwi ramo noien amasan. Ro iamınhi irə, iərman sə ruvei pen prən ouihi vi səvənhi mə trevən merə, in ramo noien amasan. Nənə iərman sə rəkwtəmhiri əknekin prən ouihi vi səvənhi mə trəpwəh nevənien merə, in ramo noien amasan məpi raka.

ramo noien amasan. Nənə iərman sə rɪpkiri mhə pran in ramo noien amasan məpi raka.

³⁹ Pran sə rɪnerə raka kɪnərkwi tərini irau iərman səvənhi nəpɪn iərman səvənhi ramɪru. Mətə trɪni mɪnuə iərman səvənhi ruvəmhə, kɪfi nari irə rukurən nesi penien iərman riti mwi sə in rokeikei, mətə nari kwatia in traməkeikei mesi pen iərman riti sə ramahatətə ia Iərɪmənʉ səkitaha.

⁴⁰ Mətə ia nətərigien səiou trɪni mɪnuə in ramarə a iamɪnhi irə mɪne məpwəh nesi penien iərman riti mwi rerɪn tragien. Rerɪk rɪrhi mə Nənɪmwɪn səvəi Kumwesən ruvei pehe nətərigien nəha miou.

8

Nəveginien i kauvei pen m nənɪmwi nari me səməme kaməfwaki pen mɪnraha

¹ Ia nɪkaren səvəi nəveginien i kauvei pen m nənɪmwi nari me səməme kaməfwaki pen mɪnraha, kitaha səukurən mə kitaha pam səməuvehi nukurənien. Nukurənien in nari riti sə iərmama raməfiutə in tukwe, mətə nokeikeien rauvrhəkin iərmama ruvehe mautə. ² Trɪni mɪnuə iərmama riti rerɪn ramrhi mə rukurən pɪk nari, in rɪpkukurən anan mhə narimnari me səməme in traməkeikei mukurən. ³ Mətə trɪni mɪnuə iərmama riti rokeikei Kumwesən, Kumwesən rukurən in.

⁴ Rəfo ia nəveginien i kauvei pen m nənɪmwi nari me səməme kaməfwaki pen mɪnraha? Ko sani nəveginien me nəha uə rekəm? Kitaha səukurən mə nənɪmwi nari sə kaməfwaki pen mɪn ramahatən pen nɪpwrai nari riti sə rɪpkɪmɪru mhə.

Səukurən mwi mə Kumwesən riti mwi riwən mətə kuatia a. ⁵ Mətə kumwesən eikuə me i kamini mə kamharə ia neiai mine ia təkure tıprənə i ko kamharə pərhiən ko rəfo? Nıpərhiənien i mə kamini mə “kumwesən me” mine “iərimənu me” irəha həpik, ⁶ mətə tukutaha i, səkitaha Kumwesən kuatia a, Tata Kumwesən. In nukune narimnari me pam. Ro iamınhi irə nımıruien səkitaha səvənhi. İərimənu səkitaha kuatia a, İesu Kristo. Narimnari me pam həuku pen irə mharə. Ro iamınhi irə nımıruien səkitaha ruku pen tukwe.

⁷ Mətə nərmama pam həpkukurən amasan mhə nəri nəha. Nərmama nepwın nəha ikın irəha hənaməfwaki pık m nənımwi nari me fwe kupwən. Ro pen ipwet mine nəpın hani nəveginien i kauvei pen m nənımwi nari me səməme kaməfwaki pen mınraha, rerınraha rırhi mə haməsiai ihi nənımwi nari me nəha. İrəha həregi pen ia nırəha mə həno noien ərəha ti nəri nə mə nahatətəien səvənraha rıpkiskai mhə. ⁸ Mətə nəveginien ko rıpkuvehi mhə kitaha səuvehe ipaka ti Kumwesən. Sani uə səpkani mhə ro nəri auər a irə.

⁹ Kuvəfi raka nari ia kimiaha hiəukurən nəniien nəveginien me nəha, mətə tihəməkeikei a mhətui amasan tukwe. Rərəha mə noien səkimiaha tro nərmama səməme nahatətəien səvənraha rıpkiskai mhə həmwei ia noien ərəha. ¹⁰ İk sə ikukurən mə ikukurən nəniien nəveginien i kauvei pen m nənımwi nari sə kaməfwaki pen mın. Trini mınuə iərmama riti nahatətəien səvənhi rıpkiskai mhə rətoni ikaməni nəveginien me nəha, truvi

---

8:6: Mal 2:10, 1Kor 12:5,6, Efes 4:5,6, Jon 1:3

8:8: Rom 14:17

8:9: Rom 14:13-15, Kal 5:13

mwi in rəni rino noien ərəha. ¹¹ Trini minuə iko iamınha irə, nukurənien nəha səim trouraha iərmama i nahatətəien səvənhi rıpkiskai mhə, in piəvtaha riti sə Kristo rımamhə tukwe. ¹² Ia suatuk nəha kimiaha hiamo noien ərəha ia Kristo ti nəri nə mə hiamo noien ərəha ia piəvtaha me. Rəmwhen hiamo noien riti mamhəuəsi irəha irə nəpın nahatətəien səvənraha rıpkiskai mhə. ¹³ Ro iamınhi irə trini minuə nəveginien riti sə iakaməni ramo piak mə trimwei ia nərəhaien, ramasan mə takəpwəh nənien mwi nəveginien nəha nəpın riti mə in trəpwəh nımweiien.

9

Pol raməgkiari m nərmama me səməme kamhəkiri noien səvənhi mə rəpwəh nəmwhenien

¹ Iou iərmama riti sə iakukurən noien nəfe iakokeikei uə rekəm? Ouəh! Iou aposol riti uə rekəm? Ouəh! Iou iakinətoni Iesu Iərimənu səkitaha ia nənimek uə rekəm? Ouəh! Kimiaha nə kwənkwai wok me səiou sə iakamo tukwini m Iərimənu səkitaha uə rekəm? Ouəh! ² Rosi nərmama nepwın kamhətoni iou mə ko mhə iou aposol, mətə kimiaha ko hiəpkətə mhə iamınha irə. Nimiruien səkimiaha sə hiaməuvehe mho kuatia kimiaha Iərimənu səkitaha ramahatən pen mə iou aposol pərhiien riti.

³ In i nəgkiariien səiou takini pen ti nərmama me i səməme kamhəkiri noien səiou mə rəpwəh nəmwhenien. ⁴ Kimiaha hiaməni mə rıpkatukwatukw mhə mə tihəuvei pehe

nəveginien mine nəri kamənimwi m kimaha ti wok səkimaha, mətə ratukwatukw a mə tihəuvei pehe narimnari me nəha. ⁵ Kimiaha hiaməni mə ripkatukwatukw mhə mə ia navəniən səkimaha tahəiri nīpran me səkimaha həkurirə ia kimaha rəmwhen ia aposol me nepwīn mwi mine piəvi lərimənu səkītaha me mine Pita kamho, mətə ratukwatukw a mə kimaha taho iamīnha irə. ⁶ Uə rəfo, rosi rerimiaha rirhi mə iou mine Panapas kimrau əpa trouəkeikei rauo atukw wok ti narəien səkimrau? Nətərigien nəha ripkatukwatukw mhə.

⁷ Sin ramo iaruağən in mətə rəpwəh nokeikeien mə tukərəku in irə? Uə sin raməmhū mətə ripkuvehi mhə nəveginien riti sənəni ia nəmhien nəha? Uə sin raməkwməni nərimīru me mətə rəpwəh ihi nəniən riti? ⁸ Rerimiaha rirhi mə narimnari me səməme iakaməgkiari irə haməuku pen a ia nətərigien səvəi iərmama? Rekəm! Loa rani a nari kuatia. ⁹ Kimərai pen nəgkiariien i ia Loa səvəi Moses rani mə, “Tihəpwəh nərihi təriniən tərhui kau nəpīn rameivə testesi kwənuni wit mə tekīn trier raka.” Rəfo, Kumwesən rerīn ramrhi a kau me, ¹⁰ uə in rini nəgkiariien nəha rerīn ramrhi mwi kītaha? Ouəh, kimərai nəgkiariien nəha tukutaha. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nərmama səməme haməkupwən mhəmhū ia nəmhien, nənə səməme həkurirə mhavən ia nəmhien nəha, nətərigien səvənraha kuatia a mə tuhəuvehi nəveginien ia nəmhien nəha. ¹¹ Ia wok səkimaha kimaha iahəmwhen ia iərmama riti rīnəpwei nuni nari ia nəmhien. Nəmhien nəha in nə kimiaha. Nəri sə

9:5: Jon 1:42

9:9: Dut 25:4, 1Tim 5:18

9:10: 2Tim 2:6

9:11: Rom 15:27

iahənəpwei in nə narimnari me səməme tuhasitu ia nənimwimiahaha. Ro iaminihi irə ratukwatukw mə kimiahaha tihəuvei pehe narimnari me tuhasitu ia nipwramaha. Noien nəha rəmwhen ia iərmama sə ramesi kwənkwai nari ia nəmhien sə riməsese tukwe. ¹² Rosi nərmama əpə me nepwin həukurən nəresien nəveginien tukumiahaha nənə ratukwatukw a ti nəri nə mə irəha kamhasitu ia kimiahaha, mamho wok səvəi Kumwesən. Mətə rəfo ia kimaha? Nəresien səkimaha ratukwatukw anan məpi raka irəha.

Mətə kimaha iahəpko mhə ia kimiahaha rəmwhen mə kimaha iahəukurən noien. Kimaha iahəpwəh nokeikeiien mə taho nari riti rəsisəg ia nəgkiariien amasan səvəi Kristo. Ro pen nəfe nari sə ripam rauvehe tukumaha mətə iahaməvrani. ¹³ Hiəukurən uə rekəm? Nərmama səməme kamho wok ia nimwə səvəi Kumwesən haməuvehi nəveginien sənənraha ia nimwə nəha. Nənə səməme kamhəvi netə ia nifətə, irəha kamhani nipərpəri nərimiru me i səməme kamhousi əpune irəha mamhəuvei pen m Kumwesən. ¹⁴ Ia suatuk kuatia Iərimənu səkitaha riməni nəkwən mə nərmama səməme kamhəni irapw nəgkiariien amasan səvənhi, nərmama me nəha səməme kamhəregi irəha tuhaməkeikei mhəuvei pen narimnari me səvəi narəien səvənraha.

¹⁵ Mətə iou iapko anan mhə narimnari me nəha ratukwatukw a mə tako. Nənə nəkukuə i iakamrai təkwtəkwuni iapkraihə mhə mə takəres nərəkuien sə ro iaminiha irə. Iakaməgkiari ərpwi kwopti mə iakani irapw nəgkiariien amasan kīpkərəku

---

9:12: Wok Me 20:34-35, 2Kor 11:9, 1Kor 13:7   **9:13:** Nam 18:8,31, Dut 18:1-3   **9:14:** Mat 10:10, Luk 10:7, Kal 6:6   **9:15:** Wok Me 18:3

mhə iou irə. Nənə iakəpwəh nokeikei ananien mə takesi pen suatuk əpə. Nemhəien ramasan məpi raka suatuk əpə. ¹⁶ Trini minuə iakaməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo, takəgkiari ərpwi ti nəfe? Kınəmri pehe wok nəha ia rəgik takaməkeikei mo. Aueh nəmisəien asori tru-vehe tukw iou trini minuə iakəpwəh nəvisau irapwien nəgkiariien amasan nəha! ¹⁷ Trini minuə iou iakimərfi wok i mə tako, nənə ratuk-watukw a mə takuvehi nərəkuien irə. Mətə in Kumwesən sə rımərfi iou məmri wok i ia rəgik, nənə ro pen takaməkeikei mo. ¹⁸ Nənə nəfe nəha nərəkuien səiou? In i mə iakaməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo mauvei pen auər a m nərmama irəha həpwəh nərəkuien iou irə. Ratukwatukw a mə takuvehi nərəkuien irə, mətə iou iakəpwəh.

¹⁹ Nipərhiendien iərmama riti ripkərimənu mhə ia nirak, mətə iou iakiməuvehi irapw atukw iou mə iou iərmama riti sə iakamo tukwini nari m nərmama me pam mə takuvi pehe nərmama həpik həuvehe ti Kristo. ²⁰ Nəpın iakavən kimaha nəkur Isrel, iakuvehe məmwhen ia nirəha mə takuvi pehe irəha həuvehe ti Kristo. Irəha kamharə tegin Loa səvəi Moses, ro pen nəpın iakavən kimaha minraha iakuvehe məmwhen ia nirəha. Nipərhiendien i iou iapkarə tegin mhə Loa səvəi Moses, mətə iakuvehe məmwhen ia nirəha mə takuvi pehe irəha həuvehe ti Kristo. ²¹ Nəpın iakavən kimaha nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, həpkuvehi mhə Loa nəha,

---

9:16: Jer 20:9   **9:17:** 1Kor 4:1   **9:19:** Mat 20:26-27   **9:20:**
Wok Me 21:20-26   **9:21:** Kal 2:3

iakuvehe mæmwhen ia niræha. Mætə iakəpwəh nərarkien Loa səvəi Kumwesən, rekəm. Iakamarə tejin Loa səvəi Kristo. Iakamo iamīnhi irə mə takuvi pehe irəha həuvehe ti Kristo. ²² Nəpīn iakavən kimaha nərmama nahatətəien səvənraha rəpwəh niskaiien, iakuvehe mæmwhen ia niræha, mə takuvi pehe irəha həuvehe ti Kristo. Nərmama me pam noien səvənraha səpəmsəpə, mætə nəpīn iakavən kimaha mīnraha iakuvehe mæmwhen ia niræha, mə ia suatuk me pam takuvi pehe nəpwīn həuvehe ti Kristo. ²³ Iakamo iamīnhi irə ti nəgkariien amasan səvəi Kristo, mə iou mwi takuvehi namasanien me səməme həuku pen ia nəgkariien amasan nəha.

²⁴ Hiəukurən uə rekəm? Ia naiuien, nərmama me pam hamaiu, mætə kuation a trəvtənhi nərmama me pam kuvei pen nərəkuien min. Nənə ramasan mə tihaiu ia noien səvəi naiuien mə tihəuvehi nərəkuien nəha.

²⁵ Nərmama me pam səməme kamhaiu, ia narimnari me pam kamho tuhaməkeikei mharei tukwe. Irəha kamho mə tuhəuvehi nərəkuien sə triwən, mætə kitaha samo mə tsəuvehi nərəkuien sə ramarə rerin. ²⁶ Ro iamīnhi irə, rəmwhen ia naiuien, iou iapkaiu əpnəpen mhə. Nənə rəmwhen ia iərmama sə raməru iərmama, iou iapkarkuai mhə rəmwhen ia iərmama sə raməru kwənmahan. ²⁷ Mætə iakamo nəmisəien m nīpwrak mə nīpwrak truvehe miskai mo rəmwhen sə iakokeikei. Iakamo iamīnhi irə kamo nəpīn iakinəvisau raka m nərmama mə tuhəuvehe mhəiu ia naiuien nəha, mætə kurirə irə iakəru

natuakəmien me səvəi naiuien nəha nənə kərarki iou ia naiuien.

10

Noien səvəi nəkur Isrel fwe kupwən trəsuaṗwiri kitaha

¹ Piak me, iakokeikei mə tihəukurən mə nəṗin kaha kupwən me səkimaha həməier fwe Ijip, irəha pam havən tegin nəpuə riti. Irəha pam həṗi simwɪn ia təsi əruerəv. ² Ia nəpuə nəha mine təsi Kumwesən ro paptaes ia nirəha pam mə irəha nərmama me səvəi Moses. ³ Irəha pam hani nəveginien kuatia a sə Kumwesən ruvei pen minraha. ⁴ Irəha pam hənimwi nui kuatia a sə Kumwesən ruvei pen minraha. Irəha hamənimwi nui ia kəṗwier səvənhi sə rakurirə ia nirəha, nənə kəṗwier nəha in Kristo. ⁵ Irəha pam həno iamɪnha irə, mətə Kumwesən rerin rɪpkagien mhə ti nirəha həṗik, ro pen irəha hemhə ənəpen a fwe ia kwopun akwesakwes.

⁶ Narimnari me nəha həmwəhen ia nɪmtətien me səməme tuhəsuaṗwiri kitaha. Rərəha mə kitaha tsokeikei noien ərəha me rəmwhen irəha hənamo fwe kupwən. ⁷ Rərəha mə kitaha tsəfwaki m nənɪmwi nari me rəmwhen irəha nəṗwɪn hənamo fwe kupwən. Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Nərmama me nəha irəha həkure mhani nari, mhənɪmwi, kurirə irə həskəmter mamhotanis.” ⁸ Rərəha mə kitaha

---

10:1: Eks 13:21-22, Eks 14:22-29   **10:1:** Eks 13:20-21, Sam 105:39   **10:3:** Eks 16:35   **10:4:** Eks 17:6, Nam 20:11   **10:4:** Nam 20:2-17   **10:5:** Nam 14:26-30, Hip 3:17, Jut 5   **10:6:** 1Kor 10:11, Nam 11:4,34   **10:7:** Eks 32:6   **10:8:** Nam 25:1-9

tsəiri əpnapen nıpran rəmwhen irəha nepwın hənamo fwe kupwən, nənə irəha pam twenti-tri-taosen həmamhə ia nəpın kuatia a. ⁹ Rərəha mə kitaha tseipweipwi İərimənu səkitaha^a rəmwhen irəha me nepwın hənamo fwe kupwən, nənə snek me hahi əpune irəha. ¹⁰ Rərəha mə kitaha tsəgkiari əgkiari mhəni ərəha Kumwesən rəmwhen irəha me nepwın hənamo fwe kupwən, nənə agelo sə ramousi əpune iərmama rousi əpune irəha.

¹¹ Narimnari me nəha həier pehe ia nərmama me nəha fwe kupwən mhəmwhen ia nımtətien riti tukunraha, mətə kimərai pen ia nəkukuə mə trəvəhag m kitaha nərmama me i səməme samarə təkwətəkwuni nəpın sampam rınauvehe ipaka. ¹² Ro iamınhi irə iərmama sə rerin ramrhi mə ramərer əknekın traməkeikei maməsiari kamo in mwi rımwei ia noien ərəha me nəha. ¹³ Narimnari me nəha səməme kamhəuvehe ia nımıruien səkimiaha mə tuhətə sas ia nahatətəien səkimiaha kamhəuvən ti nərmama me pam. Mətə nəpın me pam Kumwesən ramo nəgkiariien səvənhi, nənə in trıpkəsəni mhə narimnari me nəha həuvehe mhəskai ia nımıruien səkimiaha mhəpi raka nıskaiien səkimiaha. Mətə nəpın narimnari me nəha tuhəuvehe ia nımıruien səkimiaha, Kumwesən tro suatuk riti mə hiəukurən nuvehien nərerien səkimiaha mə narimnari me nəha tuhəpwəh noien kimiaha hiəmwei ia noien ərəha.

Nakalasia me tuhəpwəh nuveheien mho kuatia irəha nəremhə me

10:9: Nam 21:5-6   ^a **10:9:** Uə “Rərəha mə kitaha tseipweipwi Kristo.”   **10:10:** Nam 16:41-49, Hip 3:11,17   **10:11:** 1Kor 10:6, 1Tes 4:7   **10:13:** 1Kor 1:9

14 Ro iam̄inhi irə nər̄mama keikei me səiου, tiharaka mhəpwəh nevənien ipaka mə tihəfwaki m nən̄imwi nari me. 15 Kimiaha nər̄mama səməme hiəukurən nari, tihəkiri ro nəgkiariien səiου mə ramasan uə rərəha. 16 Kap amasan nəha saməgnəgini Kumwesən tukwe, nəp̄in kitaha sən̄imwi irə, səuvehe mho kuation kitaha Kristo ia niten. Bred nəha saməkwsen, nəp̄in sani, səuvehe mho kuation kitaha Kristo ia n̄ipwran. 17 Kitaha səpik, mətə səmwhen a ia n̄ipwrai iərmama kuation, ti nəri nə mə bred kuation a, nənə kitaha pam sani bred nəha.

18 Rerimiaha tramrhi ro nəkur Isrel. Irəha kamhani nusai nər̄imiru me nəha səməme kinousi əpune irəha kauvei pen m Kumwesən ia təkure nifatə. Ro pen irəha həuvehe mho kuation ia noien nəha ho ia nifatə. 19 N̄ipwrai nəgkiariien səiου rəfo irə? R̄ipko mhə n̄ipwran i mə nəveginien i kauvei pen m nən̄imwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha in nari riti uə nən̄imwi nari sə kaməfwaki pen min in nari riti, rekəm. 20 Mətə nəgkiariien səiου n̄ipwran in i mə nəp̄in nər̄mama kamhousi əpune nər̄imiru me mamhəuvei pen m nən̄imwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha, irəha kamhəuvei pen m nəremhə me mhəpkuvei pen mhə m Kumwesən. Nənə iakəpwəh nokeikei-ien mə tihəuvehe mho kuation kimiaha nəremhə me. 21 Kimiaha ko hiəpkən̄imwi mhə ia kap səvəi Iərimənu səkitaha irau kap səvəi nəremhə me. Kimiaha ko hiəpkəkure mhə mhani nari ia tepol səvəi Iərimənu səkitaha irau tepol səvəi nəremhə

10:14: 1Jon 5:21   **10:16:** Mat 26:26-28   **10:17:** Rom 12:5, Efes 4:16   **10:18:** Lev 7:6   **10:19:** 1Kor 8:4   **10:20:** Dut 32:17, Rev 9:20   **10:21:** 2Kor 6:15-16

me. ²² Rərəha mə kītaha tsəkurirə nərəmhə me mho İərimənu səkītaha niemaha rəpi rəmwhen ia iərman pran səvənhi revən ti iərməpə. Rərəha mə rerītaha rirhi mə kītaha səskai mhəpi raka in.

Tiho narimnari me pam mhəuvehi utə nəghi Kumwesən

²³ Kamini mə, “Narimnari me pam ramasan a kītaha səukurən noien,” nıpərhiēnien, mətə rıpkə mhə irəha pam tuhasitu. “Narimnari me pam ramasan a kītaha səukurən noien,” mətə rıpkə mhə irəha pam tuhəuvrhəkin iərmama ruvehe mutə.

²⁴ Rərəha mə kımiaha riti trətui suatuk ti nasituien ia in əpa, mətə traməkeikei mətui mwi suatuk ti nasituien ia nərmama nerpwin mwi.

²⁵ Nusai nərımıru me pam səməme kauvehi nənimen ia kwopun kauvehi nəmri nusai nərımıru me ikın kımiaha hiəukurən naniien. Tihani mhəpwəh nəresien tukwe ia nətərigien səkımiaha mə hiəmo noien ərəha uə rekəm.

²⁶ Tihəpwəh nəresien tukwe ti nəri nə mə Nəkukuə İkinan rani mə, “Tıprənə i mine narimnari me pam irə səvəi İərimənu səkītaha.”

²⁷ Trini minuə iərmama riti sə rıpkahatətə mhə ia Kristo rəres ik mə tikevən məni nari kımırau min fwe ia nimwə səvənhi, nənə rərım ragien mə tikevən, ikevən məni a nəfe nəveginien truvei pehe mik, məpwəh nəresien tukwe ia nətərigien səim mə ikəmo noien ərəha uə rekəm. ²⁸ Mətə tikəfo trini minuə kımırau iərmama nəha irəuəni pəri nari, nənə in ruvei pehe nusai nərımıru riti mik, mını pehe tukw ik i ianhi mə, “Nusai

10:22: Dut 32:21   **10:23:** 1Kor 6:12   **10:24:** Rom 15:2

10:26: Sam 24:1   **10:27:** Luk 10:8   **10:28:** 1Kor 8:7

nərimiru i kiməuvei pen m nənimwi nari riti sə kaməfwaki pen min”? Trini minuə iərmama nəha rini pui pehe nəri nəha mik iamini irə, ramasan mə rerim tramrhi iərmama nəha, mamrhi mwi nətərigien səvəni. ²⁹ Trini minuə nətərigien səvəni rətə mə ikaməni nusai nərimiru nəha mamsiai nənimwi nari sə kaməfwaki pen min, nənə tikəpwəh nəniien, mətə rerim a trukurən mə ramasan a. Rosi iərmama riti trəres iamini irə mə, “Kuvəfi raka raka nari ia narak, mətə rəfo nətərigien səvəi iərməpə rəsisəg iou mə takəpwəh noien rəmwhen sə iakokeikei? ³⁰ Trini minuə iakani tanak m Kumwesən ti nəveginien, rəfo kani ərəha iou ti nari riti sə iakuvəni raka tanak m Kumwesən tukwe?”

³¹ Nukune nəgkiariien me pam nəha ro iamini irə. Nəfe tiho, uə nəfe nəveginien tihani, uə nəfe nari tihənimwi, tihaməkeikei mho ia noien sə rauvehi utə nəghi Kumwesən. ³² Tihəpwəh noien mə nəkur Isrel, uə nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, uə nakalasia me səvəi Kumwesən ho rəmwhen ia iərmama riti sə rapəti mimwei. ³³ Tiho noien nəha rəmwhen ia noien səiou sə iakaməmwur mə tako reri nərmama me pam ragien ia noien me pam səməme iakamo. Iakamo iamini irə ti nəri nə mə iapkətui atukw mhə namasanien səiou, mətə iakamətui namasanien səvəi nərmama həpik mə Kumwesən truvehimiru irəha.

11

¹ Kimiaha tihaməkeikei mhəuvnhi iou rəmwhen ia iou iakavnhi Kristo.

Niþran me tuhæfo iræ næþin nakalasia me housasimwin iræha me ti næfwakien

² Iakamægnægini kímiaha ti næri næ mæ hiæpkenouenou mhæ iou ia næþin me, nænæ mamhækwtæmhiri noien me sæmæme iakinahatæn kímiaha iræ.

³ Mætæ iakokeikei mæ kímiaha tihæukuræn mæ kænkapwæ nærman me pam næ in næ Kristo, kænkapwæ þran næ in næ iærman sævæhi, nænæ kænkapwæ Kristo næ in næ Kumwesæn. ⁴ Trini minuæ iærman riti ruvegi kænkapwæ mamæfwaki uæ mani irapw nægkariien sæ Kumwesæn rimæuvei pen min, ramo auris Kristo. ⁵ Mætæ þran sæ ræpwæh nuvegiien kænkapwæ mamæfwaki uæ rani irapw nægkariien sæ Kumwesæn rimæuvei pen min, in ramo auris iærman sævæhi. Noien næha ræmwhen mæ kinækihi nukwæne þræn næha ripwiæ.

⁶ Trini minuæ þran riti ræpwæh nokeikeiien mæ truvegi kænkapwæ iamínha iræ ramasan mæ trærai a nukwænen. Mætæ ti næri næ mæ ro a naurisien mæ þran trækihi nimwai nukwænen uæ tro kipwiæ ia kænkapwæ, nænæ ramasan mæ trauegi a kænkapwæ.

⁷ Ræræha mæ iærman riti truvegi kænkapwæ ti næri næ mæ iærman in ræmwhen ia nænimwi nari riti kamætæ pen Kumwesæn iræ mine noien amasan sævæi Kumwesæn iræ. Mætæ þran kamætæ pen noien amasan sævæi iærman iræ. ⁸ Ro iamínhi iræ ti næri næ mæ fwe kupwæn Kumwesæn ripkuvehi mhæ þran mo iærman iræ, mætæ in ruvehi iærman mo þran iræ. ⁹ Nænæ Kumwesæn ræpwæh noien iærman mæ in iasitu sævæi þran mætæ rino þran mæ in iasitu

11:3: Jen 3:16, Efes 5:23, 1Kor 3:23   **11:7:** Jen 1:26-27, Jem 3:9

11:8: Jen 2:21-23, 1Tim 2:13   **11:9:** Jen 2:18

səvəi iərman. ¹⁰ Ro pen pran traməkeikei muvegi kənkəpwə mə nagelo me tuhətoni mə in ramsiai iərman səvənhi.

¹¹ Mətə tukutaha i səməuvehe mho kuatia kitaha Iərimənu səkitaha, pran ko ripko əpa mhə narimnari, nənə iərman mwi ko ripko əpa mhə narimnari, irau trouo pəri wok. ¹² Ro iamīnhi irə ti nəri nə mə fwe kupwən Kumwesən ruvehi iərman mo pran irə, mətə təkwtəkwuni iərman rətui pehe ia pran.

Nənə narimnari me pam haməuku pen ti Kumwesən. ¹³ Həkiri ro nəri i mə pran sə raməfwaki m Kumwesən, məpwəh nuvegien kənkəpwə, noien nəha ratukwatukw uə rekəm?

¹⁴ Noien səkitaha nərmama ramahatən kimiaha ia nəri i takini uə rekəm? Iərman sə nukwənen rəpwəmwis ramo auris in, ¹⁵ mətə trini minuə pran riti nukwənen rəpwəmwis, rerin tragien tukwe, ti nəri nə mə Kumwesən rīməuvei pen nīmwai nukwənen min mə trauvegi kənkəpwə.

¹⁶ Mətə trini minuə iərmama riti rokeikei mə trəvisə ia noien nəha iakani, nənə iou takini iamīnhi irə mə noien riti mwi riwən nakalasia me səvəi Kumwesən ia kwopun me hamo, mətə həmnəmwhen a.

Nəveginien ikinan

¹⁷ Ia nəgkiariien me i takini pehe tukumiaha nəha təkwtəkwuni, tapkəgnəgini mhə kimiaha ti nəri nə mə nousəsimwinien səkimiaha ripkasitu mhə ia kimiaha mətə ramouraha a kimiaha. ¹⁸ Nəri kīməkupwən kini pehe tukw iou i iakregi mə nəpin kimiaha nakalasia me hiamousəsimwin kimiaha me, nənə mamheitehieitehi kimiaha me.

Nənə rerik rirhi mə nəgkiariien me nəha nepwɪn ho nɪpərhiēnien, ¹⁹ tɪ nəri nə mə tihaməkeikei meitehieitehi kimiaha me nənə tukətə mə nisimə nəha ia kimiaha kamho noien atukwatukw. ²⁰ Nəpɪn hiamousəsɪmwɪn kimiaha me mə tihani nəveginien ikinan səvəi Iərimənu səkitaha, rɪpko mhə nəveginien nəha hiamani. ²¹ Iakani iamɪnhi irə tɪ nəri nə mə kimiaha kuatia kuatia hiaməmwur ia nənien nari. Kimiaha nepwɪn nukumhə ramahi irəha. Nepwɪn kamhənimwi nənimwiien skai mamhakonə. ²² Rəfo, rosi nimwə me səkimiaha riwən mə tihəkupwən mhəuvən mhəvegin mhənimwi fwe ikɪn uə? Uə rəfo, rosi hiamətə ərəha a nakalasia me səvəi Kumwesən, nənə hiokeikei mə tiho aurɪs nərmama nautə səvənraha riwən uə? Takəfni pehe m kimiaha? Takəgnəgini kimiaha tɪ noien nəha? Rekəm, ko iapəkəgnəgini mhə kimiaha!

²³ Iou iakinahatən raka kimiaha ia nəgkiariien sə Iərimənu səkitaha rɪməuvei pehe miou. Iakini mə ia nəpɪn kurirə kəsəni pen Iesu Iərimənu səkitaha ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in, in ruvehi bred, ²⁴ məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe, nənə məkwsen, mini mə, “In i nɪpwɪrak sə takuvei pen tukumiaha. Kimiaha tihaməkeikei mamho iamɪnhi irə mə rerimiahə ramrhi iou.” ²⁵ Rəmwhən a mwɪ nəpɪn irəha hani raka nari, in ruvehi kap waen, mini mə, “Kap i in i nəgkiariien vi səvəi Kumwesən nitek trərihi tərini əknekɪn nəgkiariien nəha. Tihamarə mamhəuvən nəpɪn tihamənimwi ia kap i tihaməkeikei mamho iamɪnhi irə rerimiahə tramrhi iou.” ²⁶ Ro iamɪnhi irə nəpɪn

11:19: Dut 13:3, 1Jon 2:19
24:6-8, Sek 9:11, Hip 8:8-13

11:22: Jem 2:5-6

11:25: Eks

hiani bred i, uə hiamənimwi kap waen i, hiaməni irapw nemhəien səvəi Iərimənu səkitaha. Tihamo iaminihi irə mamhəuvən mheste in truvehe mwi.

²⁷ Ro iaminihi irə iərmama sə raməni bred uə ramənimwi kap waen i səvəi Iərimənu səkitaha ia noien riti sə rəpwəh natukwatukwien, in ramo noien ərəha, mamə nəri auər a ia nīpwrai Iərimənu səkitaha sə ro ikinan i, mamə mwi nəri auər a ia niten sə ro ikinan i. ²⁸ Ro pen iərmama riti traməkeikei mukupwən məkiri atukw a noien səvənhi kurirə rəni bred nəha, mənəimwi kap waen nəha. ²⁹ In traməkeikei mo iaminha irə ti nəri nə mə iərmama sə raməni bred nəha, mamənimwi kap waen nəha, mətə rīpkətə sas mhə nīpwrai Iərimənu səkitaha, in ravi pehe atukw a nərpwiniən sə Kumwesən tro min ti noien ərəha səvənhi. ³⁰ Nəri nəha rino mə təkwtəkwuni nəha kimiaha hiəpik hiaməpou mamhemhə irə, nənə kimiaha nərwin həuvamhə raka. ³¹ Mətə trini minuə kitaha səkupwən mhəkiri atukw a noien səkitaha kurirə sani nəveginien ikinan, Iərimənu səkitaha ko rəpwəh nərpwiniən noien ərəha səkitaha. ³² Nəpin Iərimənu səkitaha rərpwin noien ərəha səkitaha, in ramo mə trəkoui atukwatukw kitaha irə, mə nəpin trərpwin noien ərəha me səvəi nərmama ia tīprənə i, nənə kitaha tsəpkuvehi mhə nərpwiniən nəha kitaha minraha.

³³ Ro pen piak me, nəpin hiəusəsimin kimiaha me mə tihani nəveginien ikinan, tiheitenhi kimiaha me. ³⁴ Trini minuə kimiaha riti nukumhə rahi, ramasan mə trəni nari fwe imwəni, mə nəpin

hioušəsımwın kımiaha me, Kumwesən trəpwəh nərpwınien noien ərəha səkimiaha.

Narimnari me nerpwın mwi nəha ikin ia noien nəha, mətə takuvei pehe nəgkiariien tukwe nəpın takuvehe.

12

Niskaiien me səməme Nənımwın səvəi Kumwesən rauvei pehe

¹ Ia nıkaren səvəi nıskaiien me səməme Nənımwın səvəi Kumwesən rauvei pehe, piak me, iakokeikei mə kımiaha tihəməkeikei mhəukurən.

² Kımiaha hiəukurən mə fwe kupwən, nəpın hiəpkahatətə mhə ihi ia Kristo, nari riti ruvi pen kımiaha mə tihəfwaki m nənımwi nari me səməme həpkəgkiari mhə, mətə hiaməuvən a.

³ Ro pen iakokeikei mə kımiaha tihəukurən. İərmama sə Nənımwın səvəi Kumwesən ramiri in ko rıpkını mhə mə “İesu in rərəha.” Nənə iərmama sə Nənımwın İkinan rəpwəh niriien in, ko in rəpwəh niniien mə “İesu in İərimənu.”

⁴ Kitaha saməuvehi nıskaiien me səpəmsəpə, mətə Nənımwın i səvəi Kumwesən sə rauvei pehe nıskaiien me nəha in kuation a. ⁵ Kitaha samo tukwini nari ia suatuk me səpəmsəpə, mətə İərimənu i samo tukwini nari min in kuation a. ⁶ Kitaha samo wok me rıpk səpəmsəpə, mətə Kumwesən kuation a ramo wok ia nımıruien səvəi nərmama me pam mə irəha tuho pam wok me nəha.

⁷ Nənımwın səvəi Kumwesən rauvei pehe nıskaiien me səvənhi m kitaha kuation kuation,

mauvei pehe mə niskaiien me nəha tuhasitu ia kitaha pam. ⁸ Iərmama riti, Nənimwɪn rauvei pen niskaiien min mə trɪni irapw nəgkiariien sə nukurənien rarə irə. Riti mwi, Nənimwɪn kuation a rauvei pen niskaiien min mə trɪni irapw nətərigien amasan. ⁹ Riti mwi, Nənimwɪn kuation a rauvei pen niskaiien min mə trahatətə əknekɪn ia Kumwesən. Riti mwi, Nənimwɪn kuation a rauvei pen niskaiien min tɪ noien nərmama səməme hamemhə həuvehe mhəsənɪn. ¹⁰ Riti mwi, Nənimwɪn rauvei pen niskaiien min tɪ noien nɪmtətien me səpəmsəpə. Riti mwi, Nənimwɪn rauvei pen niskaiien min tɪ nɪni irapwien nəgkiariien sə Kumwesən ruvei pehe. Riti mwi, Nənimwɪn rauvei pen niskaiien min tɪ nəkiriiien nənimwɪn me səpəmsəpə. Riti mwi, Nənimwɪn rauvei pen niskaiien min tɪ nəgkiariien ia nəgkiariien me səpəməpə, nənə mauvei pen m iərmama riti mwi niskaiien tɪ nɪniien nɪpwrai nəgkiariien me nəha. ¹¹ Niskaiien me nəha, irəha pam haməuku pen a ia Nənimwɪn kuation a, nənə in rauvei pehe m kitaha kuation kuation mamesi pen a nəfe in rokeikei.

¹² Nɪpwrai iərmama kuation a, mətə nourenouren me rɪpɪk. Nənə nəri auər a nourenouren me səpəmsəpə, mətə hamərɪpɪn ia nɪpwrai iərmama kuation a. Nənə ro iamɪnhi irə rəmwhen a ia Kristo. ¹³ Iakani iamɪnhi irə tɪ nəri nə mə Nənimwɪn kuation a rino paptəes ia kitaha pam ia nɪpwrai Kristo kuation, nəkur Isrel uə nərmama rɪpko mhə irəha nəkur Isrel, slef me uə nərmama komhə irəha slef me. Kumwesən rino mə kitaha pam səuvehi

---

12:10: Wok Me 2:4, 1Kor 14:5   **12:11:** Rom 12:3, 1Kor 7:7

12:12: 1Kor 10:17   **12:13:** Kal 3:28

Nənīmwiñ kuation a rarə ia kitaha rəmwhen ia nui kamənimwi.

¹⁴ Nipwrai iərmama komhə nouren kuation a, mətə nourenouren me ripik. ¹⁵ Trini minuə nisun rini mə, “Ripko mhə iou rəgin nənə ro pen ripko mhə iou nipəri nipwrai iərmama riti,” nəgkiariien nəha ko rəpwəh noien mə nisun komhə in nipəri nipwrai iərmama. ¹⁶ Nənə trini minuə nifregin rini mə, “Ripko mhə iou nənimen nənə ro pen ripko mhə iou nipəri nipwrai iərmama riti,” nəgkiariien nəha ko rəpwəh noien mə nifregin komhə in nipəri nipwrai iərmama. ¹⁷ Trini minuə nipwrai iərmama riti in nənimen me pam, nənə trəfo miregi nari? Nənə trini minuə nipwrai iərmama riti in nifregin me pam, in trəfo miregi nari? ¹⁸ Mətə rekəm, Kumwesən rino nipwrai iərmama nourenouren me rarə rəmwhen in rokeikei. ¹⁹ Trini minuə nourenoure nipwrai iərmama nə kuation a, nənə nipwran pəku? In riwən. ²⁰ Mətə nipərhiienien nourenouren me ripik, mətə nipwran kuation a.

²¹ Nənimen ko ripkini pen mhə ti rəgin mə, “Iou iakəpwəh ik, iou iakinəmwhen raka.” Nənə kənkəpwə ko ripkini pen mhə ti nisun mi mə, “Iou iakəpwəh kimirau, iou iakinəmwhen raka.” ²² Ripko mhə iamihhi irə. Nourenoure nipwrataha me səməme reritaha ramrhi mə həpou anan, mətə irəha tuhaməkeikei mharə. ²³ Nənə nourenoure nipwrataha me səməme reritaha ramrhi mə irəha nəri auər a me, samasan pen minraha. Nənə nourenoure nipwrataha me samauris tukwe, səuvən ia tinari tukwe. ²⁴ Mətə nourenoure nipwrataha me səməme həpko mhə

naurisien, səpwəh a iamihni irə. Mətə Kumwesən rinousəsimwɪn nourenoure nɪpwɾataha me, nənə mauvehi utə səməme samo pen a irəha hasori mhəpi raka nourenoure nɪpwɾataha nepwɪn. ²⁵ Nənə ia noien nəha, nourenoure nɪpwɾataha me ko həpwəh neitehieitehien irəha me, mətə irəha tuhətoni amasan pam irəha me. ²⁶ Trɪni mɪnuə nouren riti ramregi nəmɪsəien, nənə nouren me pam tuhəregi nəmɪsəien irəha min. Nənə trɪni mɪnuə kauvei pen nɪsɪaiien m nouren riti nouren me pam tuhəgien irəha min.

²⁷ Nɪpwɾai nəgkiariien i mə kɪmiaha pam nɪpwɾai Kristo, nənə kɪmiaha kuatia kuatia kɪmiaha nourenoure nɪpwɾan me. ²⁸ Nənə ia nousəsimwɪnien səvəi nakalasia me Kumwesən rinəmri pen nərmama me ia kwopun me səvənraha. In rinəmri kupwən aposol me, profet me kəmhəkurirə pen irəha, nənə nahatən me kəmhəkurirə pen mwi irəha. Irəha raka nənə nərmama kəmhə nɪmtətien me, nənə nərmama kəmhomasan nərmama kəmhəmhə, nənə nərmama kəmhasitu ia nərmama, nənə nərmama kəmhəkəkini nakalasia me ia nəfe wok kəmhə, nənə nərmama kəmhəgkiari ia nəgkiariien əpə me. ²⁹ Rɪpko mhə irəha pam aposol me, uə profet me, uə nahatən me. Rɪpko mhə irəha pam nərmama səvəi noien nɪmtətien me, ³⁰ uə kəmhəuvehi nɪskaiien tɪ noien nərmama kəmhəmhə həuvehe mhəsənɪn. Irəha pam həpkuvehi mhə nɪskaiien tɪ nəgkiariien ia nəgkiariien əpə me, uə nɪskaiien tɪ nɪni irəpwien nɪpwɾai nəgkiariien əpə me nəha.

³¹ Mətə tihousari əknekɪn mə tihəuvehi nɪskaiien me nəha Nənɪmwɪn rauvei pehe səməme hasori mhəpi raka nɪskaiien me nepwɪn.

Mətə təkwtəkwuni takini pehe suatuk sə ramasan məpi raka.

13

Noien səvəi nokeikeiien

¹ Trini mɪnuə iakaməgkiari ia nəgkiariien əpə me səvəi nərmama mɪne nəgelo me, mətə nokeikeiien riwən ia nɪrak, iou iakəmwhen a ia təmtəm riti kauəsi ramierig asori, uə bel kauəsi ramasək.

² Trini mɪnuə iakauvehi nɪskaiien ti nɪni irapwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, uə iakukurən pam nɪpwrai narimnari me səməme kamhərkwafə mɪne nukurənien me pam, uə nahatətəien sə iakauvehi rɪskai məmwhen mə takuvehi raka təkuer me irə, mətə nokeikeiien riwən ia nɪrak, iou iakəmwhen a ia nəri auər a. ³ Trini mɪnuə iakɪpeki pen pam narimnari me səiou m nərmama me səməme nautə səvənraha riwən, uə iakəsəni nɪpwrak mə napw trahi, mətə nokeikeiien riwən ia nɪrak, noien nəha iakɪno ko rɪpkasitu mhə ia nɪrak.

⁴ Noien səvəi nokeikeiien ikamo nətərigien səim raməpwəmwis, nənə mamə ramasan m nərmama, ik rerim rəpwəh nɪrhi ərəhaien nərmama, uə ipkəgkiari ərpwi mhə, nənə məpwəh nuvehi utəien ik. ⁵ Noien səvəi nokeikeiien ikəpwəh no penien nərmama, mɪpkəmwur mhə ti tɪpwɪm, mɪpkə akwauakw mhə niemaha, uə ikəpwəh nəkwətəmhiri əknekɪnien nərəhaien sə iərmama

riti rino mik ia rerim. ⁶ Rerim ripkagien mhə ti noien sə ripkatukwatukw mhə, mətə rerim ramagien a ti nipərhienien. ⁷ Noien səvəi nokeikeiien ikəvrani nəfe nəghin kamo mik, ia nəpın me ikani nipərhienien ia Kumwesən, maməmri pen əknekın nətərigien səim irə. Nəpın nəərəhaien reste ik, mətə ikamərer əknekın.

⁸ Noien səvəi nokeikeiien ko ripkiwən mhə ia nəpın riti. Mətə noien səvəi nini irapwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, uə noien səvəi nəgkiariien ia nəgkiariien əpə me, uə noien səvəi nukurəniien nari, noien mirəhar nəha tuhariwən. ⁹ Ro iamınhi irə ti nəri nə mə ipwet mine nukurəniien səkitaha ro nipərpərin, nənə nəgkiariien me i Kumwesən rauvei pehe saməni irapw ro nipərpərin. ¹⁰ Mətə nəpın sə pekın trier pehe, sə ro nipərpərin triwən. ¹¹ Nəpın iakınamouihi, iakaməgkiari rəmwhen ia iəkunouihi, nukurəniien səiou rəmwhen səvəi iəkunouihi, nənə noien səvəi nətərigien səiou rəmwhen səvəi iəkunouihi. Mətə nəpın iakuvehe masori, iakəmri noien me səvəi iəkunouihi ia təkutak. ¹² Ipwet mine kitaha samətoni rəmwhen saməti pen ia klas sə rakwhakw, mətə ia nəpın nəha tsətoni rəmwhen saməti pen ia nəmrıtaha atukwatukw. Ipwet mine iakukurən a nipərin, mətə ia nəpın nəha takukurən amasan pam rəmwhen ia Kumwesən rukurən amasan pam iou nəha təkwtəkwuni. ¹³ Nənə təkwtəkwuni noien mirəhar i kahar hamarərer: noien səvəi nahatətəien, noien səvəi neitenhiien nəri amasan

13:6: Rom 12:9
2Kor 5:7, Jem 1:23

13:7: Rom 15:1, 1Tes 4:8, 1Kor 9:12

13:12:

13:13: 1Tes 1:3, 1Jon 4:16

mə truvehē, mīne noien səvəi nokeikeiien. Mətə noien sə ramasan pīk anan ia nīrəhar in i noien səvəi nokeikeiien.

14

Nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe mīne nəgkiariien əpə me

¹ Pwəh nokeikeiien nəri hiamousari tukwe ia nīmīruien səkīmīaha. Nīskaiien me səməme Nənīmwin Ikinan rauvei pehe, ramasan mə rerīmīaha tramevən ia nīrəha, mətə sə ramasan pīk anan rerīmīaha tramevən irə in i nīni irapwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe. ² Iakani iamīnhi irə tī nəri nə mə iərmama sə raməgkiari ia nəgkiariien əpə riti, in rīpkəgkiari mhə m nərmama, mətə raməgkiari m Kumwesən. Pərhiēn iərmama riti riwən sə rukurən nəgkiariien sə in rani, mətə ia nīskaiien səvəi Nənīmwin Ikinan, in rani irapw nəgkiariien me nepwin nīpwrān rərkwafə. ³ Mətə iərmama sə ramīni irapw nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, in raməgkiari m nərmama, nənə mauvrhəkīn irəha, mamərpwi əknekīn irəha, mauvehi utə nətərigiēn səvənraha. ⁴ Iərmama sə raməgkiari ia nəgkiariien əpə riti, in ramasitu atukw a irə. Mətə iərmama sə rani irapw nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, in ramasitu ia nakalasia me. ⁵ Iakokeikei mə kīmīaha pam anan tihəgkiari ia nəgkiariien əpə me, mətə ramasan pīk mə tihəni irapw nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe. Iərmama sə rani irapw nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, in ramasitu pīk ia nakalasia me məpi

raka iærmama sæ ramægkiari ia nægkiariien æpæ me. Mætə nīpærhienien trīni mīnuə iærmama riti rīni irapw nīpwrai nægkiariien æpæ nəha, noien nəha trasitu mwi ia nakalasia me.

⁶ Piak me, trīni mīnuə iakuvehe mətōni kīmiaha, nənə mamægkiari m kīmiaha ia nægkiariien æpæ me iamīnha irə, takəfo masitu ia kīmiaha? Hīəukurən mə takaməkeikei muvehe mīni pui pehe nari vi riti m kīmiaha, uə nukurənien riti, uə nægkiariien riti Kumwesən ruvei pehe, uə nahatənien riti. Mə rekəm, ko iapkasitu anan mhə ia kīmiaha. ⁷ Rerīmiaha tramrhi ro narimnari me i həpkīmīru mhə mətə rerīnraha fwe ikīn rəmwhen ia tərhe nau uə kitar. Trīni mīnuə rerīnraha rīpkatukwatukw mhə, nənə iærmama riti trəfo mukurən nəfe nīpu kamhani? ⁸ Uə kisīpw i kaməse tī nəsuəpwiriien nærmama tī naruagənien trīni mīnuə rerīn rəpwəh nasək amasanien mo nukurənien i m nærmama, nənə sin trəpnəpenə tī naruagənien? ⁹ Rəmwhen a ia kīmiaha. Trīni mīnuə hiamægkiari ia nægkiariien sə nærmama həreirei, tuhəfo mhəukurən nīpwrai nægkiariien sə hiaməni? Kīmiaha hiamægkiari a m kwənmahan, nærmama həpkukurən mhə nīpwran. ¹⁰ Pærhien, nægkiariien me rīpīk ia təkure tīprənə i, nənə irəha pam nīpwranraha fwe ikīn. ¹¹ Mətə trīni mīnuə iapkukurən mhə nīpwrai nægkiariien sə iærmama riti rani pehe tukwe iou, iou iəpwīspwīs tukwe in, nənə in iəpwīspwīs tukw iou. ¹² Rəmwhen a ia kīmiaha. Rerīmiaha ramevən pīk ia nīskaiien me səməme Nənimwīn Ikinan rauvei pehe, nənə ro pen tihousari mə tihəuvrhəkīn nakalasia me ia nīskaiien me səməme tuhasitu pīk ia nīrəha.

13 Ro iam̄inhi irə iərmama sə raməgkiari ia nəgkiariien əpə riti, in traməkeikei məfwaki mares niskaiien ti nini irapwien n̄ipwran. 14 Trini minuə iakaməfwaki mani irapw nəgkiariien əpə me, nən̄imw̄ik fwe imwə raməfwaki, mətə ia nətərigien səiou iapkukurən mhə n̄ipwrai nəgkiariien me i iakani. 15 Ro iam̄inhi takəfo irə? Takəfwaki ia nən̄imw̄in, məfwaki mwi ia nətərigien səiou. Takani n̄ipu ia nən̄imw̄in, mən̄i mwi n̄ipu ia nətərigien səiou. 16 Mə rekəm, trini minuə ikəfwaki ia nən̄imw̄in ia nəgkiariien əpə məgnəgini Kumwesən, iərmama auər a riti ia kwopun nəha, in trəfo m̄ini “Ouəh” ia nəfwakiien səim? Rəknek̄in ti nəri nə mə in r̄ireirei nəri ikani. 17 N̄ipər̄hienien nəfwakiien səim səvəi n̄iniien tanak m Kumwesən ramasan p̄ik, mətə ko r̄ipkasitu anan mhə ia iərmama nəha.

18 Iakani tanak m Kumwesən mə iakaməgkiari ia nəgkiariien əpə me məpi raka kimiaha pam. 19 Mətə ia nousəs̄imw̄inien səvəi nakalasia me, trini minuə iakahatən nərmama ia kwopi nəgkiariien me krirum a səməme həukurən ramasan məpi raka mə iakini kwopi nəgkiariien me ten-taosen ia nəgkiariien əpə sə həreirei.

20 Piak me, rərəha mə tihəmwhen ia nəkwər̄hakwər̄ha ia nətərigien səkimiaha. Ramasan mə tihəreirei noien ərəha rəmwhen ia nəkwər̄hakwər̄ha me, mətə ia nətərigien səkimiaha tihəmkeikei mhəmwhen ia nərmama həuvəpwinari raka. 21 Kimərai pen nəgkiariien riti ia nəkukuə səvəi Loa rani mə, “Iou takəgkiari m nərmama me i.

Nægkiariien səiou trier ia nərmama səməme
kəmhəni nəgkiariien əpə me,
mier mwi ia tərhui iəpwispwis me.

Nəri auər a mə takəgkiari minraha iamınhi irə,
mətə irəha tuhəpkətəriɡ mhə iou.
Iou Iərimənu iakani iamınhi irə.”

²² Ro iamınhi irə sətoni mə niskaiien ti niniien
nəgkiariien əpə me ro nımtətien riti ramevən
ti nərmama səməme həkini mhə nıpərhienien
ia Kristo. Ripkevən mhə ti nərmama səməme
haməni nıpərhienien irə. Mətə niskaiien ti nini
irapwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe
ro nımtətien riti ramevən ti nərmama səməme
haməni nıpərhienien ia Kristo. Ripkevən mhə
ti nərmama səməme həkini mhə nıpərhienien
irə.

²³ Ro iamınhi irə, trini minuə nərmama
iruə me uə səməme həkini mhə nıpərhienien
ia Kristo həvnmwə pehe ia kwopun kimiaha
nakalasia me hiamousəsimwin ikin, nənə mhətoni
kimiaha pam hiaməgkiari ia nəgkiariien əpə
me, rəfo? Irəha tuhəni mə kimiaha hiamarməri.

²⁴ Mətə trini minuə kimiaha pam hiaməni irapw
nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, nənə
iərmama riti sə rıpkini mhə nıpərhienien ia Kristo
uə iərmama iruə riti ruvnmwə pehe, nəgkiariien
səkimiaha pam tro in rukurən mə in iərmama
riti sə ramo noien ərəha, nənə in trəkiri noien
səvənhi. ²⁵ Nəgkiariien me nəha səkimiaha trini
pui nətəriɡien səvənhi in ramərkwafə irə fwe ia
rerin, nənə ro iamınha irə iərmama nəha treiwaiu
nənimen trirəpi tıprənə, in truvei pen nısiainen

səvənhi m Kumwesən, mani irapw mə Kumwesən ramarə pərhiēn tukumiaha.

Tihousəsīmwin kīmiaha me ti nəfwakiēn, mhəfwaki, mhesi pen suatuk tukwe

²⁶ Ro iamīnhi irə, piak me, rəfo? Nəpīn hiamousəsīmwin kīmiaha me ti nəfwakiēn, kīmiaha kuatia kuatia, riti rəni nīpu, riti ramahatən, riti rani irapw nari riti Kumwesən rīno pui pen min, riti raməgkiari ia nəgkiariēn əpə riti, riti mwi rani irapw nīpwrai nəgkiariēn nəha. Tihaməkeikei mho narimnari me nəha mhasitu ia kīmiaha me irə. ²⁷ Trīni mīnuə nərmama me nepwīn haməgkiari ia nəgkiariēn əpə me, ramasan mə iərmama kəru a uə kahar həgkiari. Nəpīn iərmama riti rəgkiari, in əpa rəgkiari meste ro sampam, kurirə riti rəgkiari. Nənə iərmama riti traməkeikei mīni irapw nīpwrai nəgkiariēn me nəha. ²⁸ Mətə trīni mīnuə iərmama riwən ti nīni irapwīn nīpwrai nəgkiariēn me nəha, iərmama sə raməgkiari ia nəgkiariēn əpə, in trəpwəh nəgkiari asoriēn ia nəmri nakalasia me, in trəgkiari afafa a pwəh irau əpa Kumwesən krouregi.

²⁹ Nərmama səməme kamhəuvehi nīskaiēn ti nīni irapwīn nəgkiariēn sə Kumwesən rauvei pehe, ramasan mə kəru a uə kahar həgkiari, nənə nərmama nepwīn həkiri amasan nəgkiariēn sə haməni. ³⁰ Mətə trīni mīnuə iərmama riti sə raməkure kīmiaha min rīregi mə Kumwesən ro pui nəgkiariēn riti min, nənə iərmama sə raməgkiari trəpwəh nəgkiariēn. ³¹ Ro iamīnhi irə,

kimiaha pam hiəukurən nini irapwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, riti rukupwən mægkiari raka nənə riti. Tiho iamınha irə mə nərmama me pam tuhəuvehi nukurənien, nənə trasitu ia nərmama me pam. ³² Kimiaha hiəukurən. Nərmama səməme kamhəuvehi niskaiien ti nini irapwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, irəha hamərimənu atukw a ia nənimwınraha me, mhəukurən nəgkiariien, mhəukurən mwi nafafaien. ³³ Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə Kumwesən rıpkə mhə in Kumwesən səvəi noien nıreireiien ia nari, mətə in Kumwesən səvəi nəmərınuien.

Rəmwhen ia nakalasia me pam, nəpın kamhousəsimwın irəha me, ³⁴ nıpran tuhəpwəh nəgkiariien ia nousəsimwınien me nəha. Rəpwəh natukwatukwien mə tuhəgkiari, mətə tuhaməkeikei mheiwaiu mho nisaiien rəmwhen Loa səvəi Moses rani. ³⁵ Trıni mınuə hokeikei mə tuhəukurən nari riti, tuhaməkeikei mhəres ti səvənraha me nərman fwe ia rukwənu. Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə ro naurisien mə pran trəgkiari ia nousəsimwınien səvəi nakalasia me.

³⁶ Rəfo? Rerımiaha rırhi mə nəgkiariien səvəi Kumwesən rıməkupwən ia kimiaha muvehe? Uə rerımiaha rırhi mə nəgkiariien səvəi Kumwesən rıməuvehe a tukumiaha? ³⁷ Trıni mınuə kimiaha riti rerın rırhi mə in profet riti, uə Nənimwın Ikinan rıməuvei pen niskaiien riti min, ramasan. Mətə in traməkeikei mukurən mə nəgkiariien i iakamrai m kimiaha in nəkwai Iərimənu səkitaha. ³⁸ Trıni mınuə rəpwəh niniien nıpərhiienien ia

nægkiariien i, tukəpwəh mwi n̄niiien n̄pərhienien ia nægkiariien səvəhi.

³⁹ Ro iam̄nhi irə, piak me, n̄skaiien sə ti-hokeikei p̄ik, in i n̄ni irapwien nægkiariien sə Kumwesən rauvei pehe. Mətə tihəpwəh n̄niseien n̄skaiien i sə n̄ərmama haməgkiari ia nægkiariien əpə me. ⁴⁰ Narimnari me pam səməme hiamo, tihaməkeikei mho ia noien sə ratukwatukw mhesi pen suatuk tukwe.

15

Kristo r̄inətui mwi ia nemhəien səvəhi

¹ Piak me, iakokeikei mə tako k̄imiaha hiəukurən nægkiariien amasan sə iakinəvisau irə m k̄imiaha fwe kupwən. Nægkiariien amasan i k̄imiaha hiəuvəni raka n̄pərhienien irə mamhərer irə. ² Tr̄ini m̄inuə hiaməkwtəmhiri əknek̄in nægkiariien amasan i iakinəvisau raka m k̄imiaha, Kumwesən truvehim̄iru k̄imiaha irə. Mətə tr̄ini m̄inuə hiaraka ia nægkiariien amasan i, nənə hiəuvəni auər a n̄pərhienien irə.

³ Narimnari me səməme iakiməregi, iou iakuvəni raka tukumiaha. Iakiməni mə nəri sə tihaməkeikei mhəkupwən mhəukurən in i mə Kristo r̄imamhə ti noien ərəha me səkitaha ramesi pen nægkiariien me k̄imərai pen ia Nəkukuə Ikinan. ⁴ K̄imənimwi nənə rətui mwi ia nemhəien səvəhi ia n̄p̄in sə ro kahar irə ramesi pen nægkiariien me k̄imərai pen ia Nəkukuə Ikinan. ⁵ Nənə in r̄iməkupwən mier irapw ti Pita, marə mier irapw mwi ti n̄ərmama səvəhi twelef.

⁶ Kurirə irə in rier irapw mwi ti piəvtaha me həpik həpi raka faef hantret ia nəpɪn kuatia a. Irəha həpik haməmiru ihi, mətə nepwɪn həuvamhə raka. ⁷ Nəpɪn in rier irapw raka ti nirəha, marə mier irapw mwi ti Jemes, nənə mier irapw mwi ti aposol me pam. ⁸ Kurirə ia nirəha pam, in rier irapw mwi tukw iou, mətə iou iakəmwhen ia iəkunouihi əmtəmetə riti rɪpkətui mhə ia nəpɪn atukwatukw səvənhi.

⁹ Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə iou inhəripw anan ia aposol me pam, nənə iakəpwəh nəmwhenien mə nərmama tuhəkwein iou mə iou aposol riti, ti nəri nə mə iakinamometə nakalasia me səvəi Kumwesən fwe kupwən.

¹⁰ Mətə Kumwesən rɪnasitu ia nirak ia namasanien səvənhi, mo iakuvehe mo iamɪnhi irə nəha təkwtəkwwuni. Nənə namasanien səvənhi sə rɪno miou rəpwəh nuvehe əpnəpenien, mətə rukuə kwənkwan. Nɪpərhiəniəni, iakɪno wok məpi raka aposol me pam, mətə rɪpko mhə ia nɪskaiəniəni atukw səiəni, mətə ia namasanien sə Kumwesən rauvei pehe miou. ¹¹ Ro iamɪnhi irə nəri auər a mə iou iakani irapw nəgkiariəniəni amasan i m kɪmiaha, uə irəha haməni irapw m kɪmiaha, mətə nəgkiariəniəni kuatia a i səkɪmaha pam iahaməni irapw tukumiaha nənə hiəuvəni raka nɪpərhiəniəni irə.

Nərmama səməme həuvamhə tuhətui mwi ia nemhəien

¹² Kɪmiaha hiəukurən mə ia nəgkiariəniəni səkɪmaha, kɪmaha iahaməni irapw mə Kristo

rinətui mwi ia nemhəien. Mə iahaməvisau iaminha irə, rəfo kimiaha nepwɪn hiaməni mə nərmama səməme həuvamhə ko həpkətui mhə mwi? ¹³ Trini minuə nərmama səməme həuvamhə ko həpkətui mhə mwi, nənə ko Kristo mwi rəpwəh nətuiien ia nemhəien. ¹⁴ Nənə trini minuə Kristo rəpwəh nətuiien ia nemhəien, wok i səkimaha sə iahaməni irapw nəgkiariien amasan ro nəri auər a irə rəmwhən a mwi ia nahatətəien səkimiaha. ¹⁵ Nari riti mwi, trini minuə Kristo rəpwəh nətuiien ia nemhəien, kimaha iahəneikuə ia Kumwesən, ti nəri nə mə iahaməni irapw mə Kumwesən rino Kristo rətui mwi ia nemhəien. Trini minuə nəgkiariien nəha ro nɪpərhiēnien mə nərmama səməme həuvamhə ko həpkətui mhə mwi ia nemhəien, nənə Kumwesən ko rəpwəh noien mwi Kristo rətui ia nemhəien. ¹⁶ Trini minuə nərmama səməme həuvamhə raka ko həpkətui mhə mwi ia nemhəien, nənə ko Kristo rɪpkətui mhə mwi ia nemhəien. ¹⁷ Trini minuə Kristo rɪpkətui mhə mwi ia nemhəien, nənə nahatətəien səkimiaha nɪpwran riwən, kimiaha hiamarə ihi ia noien ərəha me səkimiaha. ¹⁸ Nənə trini minuə nəgkiariien nəha ro nɪpərhiēnien, nərmama səməme haməni nɪpərhiēnien ia Kristo fwe kupwən həuvamhə raka, irəha həuvəiwən ko həpkətui mhə mwi. ¹⁹ Kitaha saməmri pen əknekin nətərigien səkitaha ia Kristo, mətə mə noien nəha səvəi nɪmɪruien a i səvəi tɪprənə, rərəha anan tukutaha məpi raka nərmama me nepwɪn.

²⁰ Mətə nəgkiariien sə ro nɪpərhiēnien ro iamɪnhi irə. Kristo rinətui mwi ia nemhəien

səvənhi. In rukupwən mətui mwi rəmwhen ia nukwai nei kukupwən kesi. Nərmama səməme həuyamhə raka irəha tuhətui mwi ia nemhəien kurirə. ²¹ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nemhəien rīməuvehe ia iərmama riti, nənə ia suatuk kuatia a, nətuiien mwi ia nemhəien rīməuvehe ia iərmama riti. ²² Nərmama me pam tuhemhə ti nəri nə mə haməuku pen ia Atam. Ia noien a mwi nəha, nərmama me pam səməme haməuvehe mho kuatia irəha Kristo tuhətui mwi ia nemhəien. ²³ Mətə irəha nəha tuhətui mwi ia nəpīn atukwatukw səvənraha. Kristo in rīməkupwən mətui mwi. Nəpīn in truvehe mwi irə, nərmama me səvənhi tuhətui mwi. ²⁴ Nənə nəpīn sampam truvehe, Kristo trouraha nənimwīn me pam səməme kamhəuvehi nərimənuien mīne nəsorīien. In trouraha nīskaiien me pam. Kurirə irə in raraka ia nītətə sə in ramərimənu irə revən ia rəgi Tata Kumwesən. ²⁵ Ro iamīnhi irə ti nəri nə mə Kristo traməkeikei mamərimənu meste Kumwesən trəmri narimnari me pam səməme in raməmwəki irəha kamharə inhəripw ia tīpage nīsui Kristo mi. ²⁶ Sə trouraha sampam ia nīrəha nemhəien. Nənə nemhəien triwən mwi. ²⁷ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə, “Kumwesən rīnəmri narimnari me pam kamharə inhəripw ia tīpage nīsun mi.” Mətə ro nukurənien i mə nəgkiariien nəha sə rani mə “narimnari me pam,” kīpkəvsini pen mhə Kumwesən ia narimnari me nəha. In rīnəmri pen narimnari me nəha kamharə inhəripw ia tīpage nīsui Kristo mi. ²⁸ Narimnari

me pam tuheiwaiu Kristo trərımənu ia nirəha. Irəha pam tuheiwaiu raka, nənə Trini Kumwesən truvehi irapw atukw a in, meiwaiu marə tegin nərımənuien səvəi Tata səvənhi sə rinəmri irapw narimnari me pam ia tıpage nisun mi. Ro iamınhi irə mine Kumwesən trərımənu ia narimnari me pam.

²⁹ Rəfo ia nərmama səməme kamo paptas ia nirəha ti nərmama səməme həuvamhə raka? Trini minuə nərmama səməme həuvamhə raka tuhəpkətui mhə mwi ia nəpın riti, nənə rəfo kamo paptas ia nərmama ti nirəha? ³⁰ Rəmwhen a ia kimaha. Rəfo iahaməuvehi pekın nəpın sikai me ia nımıruien səkımaha ia nəpın me pam? ³¹ Iakani kwəsuahe piak me mə nəpın rıpık nərmama haməmwur mə tuhousi əpune iou! Rerik ragien pık tukumiaha ti nəri nə mə hiəməuvehe mho kuatia kimiaha Iesu Kristo Iərımənu səkıtaha. Nənə mo pen nəgkiariien i iakani ro nıpərhiienien. ³² Ia kwopun i Efesas, rəmwhen mə iakaruagən kimaha nəri əprmin me. Mətə rəfo? Trini minuə nərmama səməme həuvamhə ko həpkətui mhə mwi, iakınaruagən ti nəfe? Trini minuə nərmama səməme həuvamhə ko həpkətui mhə mwi, ramasan mə tihesi pen a nəgkiariien i sə rani mə,

“Pwəh sani nari mhənımwi,
ti nəri nə mə trakwakwi semhə.”

³³ Tihəpwəh neikuə atukwien ia kimiaha. Nəgkiariien i kamini ro nıpərhiienien. “Nəpın nərmama səvənraha noien ramasan havən pəri irəha nərmama səməme noien səvənraha

rərəha, sēməme noien səvənraha rərəha houraha noien amasan səvənraha.” ³⁴ Hərərīg pehe mwi mhəuvehi atukwatukw nətərīgien səkimiāha sə ratukwatukw, nənə mharaka ia noien ərəha me. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kimiāha nepwīn hiamreirei ihi Kumwesən, nənə ro naurisien asori m kimiāha.

Nərmama tuhətui mwi ia nemhəien mətə nīpwranraha trəfo irə?

³⁵ Mətə iərmama riti trəres nəresien i mə, “Nərmama sēməme həuvamhə tuhəfo mhətui mwi? Nīpwranraha trəfo irə?” ³⁶ Ik iərmama ikreirei nari, nuni nari sə ikəpwei traməkeikei memhə kurirə ruverə mutə. ³⁷ Nənə nəri sə ikəpwei ropə ia nīpwran sə trutə. Sə ikəpwei in nə nuni nari, rosi nuni wit uə nuni nari riti mwi. ³⁸ Mətə Kumwesən rauvei pen nīpwran rəmwhen sə in rokeikei. Nənə nuni nari me kuatia kuatia, in rauvei pen nīpwranraha me. ³⁹ Rəmwhen a mwi nusai nari rəpwəh nəmnəmwhenien, mətə nusai nari səpəmsəpə. Nusai iərmama ropə ia səi nərimīru me, uə menu me, uə nəmu me. ⁴⁰ Narimnari me ia nīmagouagou ho nīpwranraha. Rəmwhen a mwi narimnari me ia təkure tīprənə i ho nīpwranraha. Mətə narimnari me nəha kamətə fwe ia nīmagouagou kamhəser ropə ia nīpwrai narimnari me nəha kamətə ia təkure tīprənə. ⁴¹ Nukuraanien səvəi meri ropə ia nukuraanien səvəi məkwə mīne nəhiapwien səvəi kəməhau me. Nəhiapwien səvəi kəməhau me nepwīn hopə ia səvəi nepwīn mwi.

15:34: Rom 13:11, Wok Me 26:8, 1Kor 6:5

15:35: Jon 12:24

15:38: Jen 1:11

⁴² Tro mwi iam̄inhi irə ia nəp̄in nəha nərmama səməme həuvamhə tuhətui mwi. Iərmama sə kimənimwi n̄ipwran tr̄imər̄ir, mətə nəp̄in in trətui mwi n̄ipwran tr̄ipkimər̄ir mhə mwi. ⁴³ Iərmama sə kimənimwi n̄ipwran r̄ipkamasan mhə, mətə nəp̄in in trətui mwi n̄ipwran tramasan. Iərmama sə kimənimwi n̄ipwran n̄iskaiien səvənhi riwən, mətə nəp̄in in trətui mwi n̄ipwran tr̄iskai. ⁴⁴ Nəp̄in kimənimwi iərmama n̄ipwran ro nusan, mətə nəp̄in in trətui mwi n̄ipwran tro nən̄imw̄in.

Tr̄ini minuə n̄ipwrai iərmama sə ro nusan, nənə n̄ipwrai iərmama sə ro nən̄imw̄in in mwi fwe ikin. ⁴⁵ Iakani iam̄inhi irə ti nəri nə mə kimər̄ai pen nəgkiariien i ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Iərmama sə r̄iməkupwən, Atam, in r̄iməuvehe iərmama riti sə ram̄iru.” Atam sampam, in i Kristo, r̄iməuvehe mo in nən̄imw̄in i rauvei pehe n̄im̄iruien. ⁴⁶ Mətə r̄ipko mhə n̄ipwrataha i sə ro nən̄imw̄in trukupwən, mətə n̄ipwrataha sə ro nusan, nənə kurirə irə n̄ipwrataha sə ro nən̄imw̄in. ⁴⁷ Iərmama sə r̄iməkupwən in səvəi t̄iprənə i. Kumwesən r̄ino in ia t̄iprənə. Mətə iərmama sə r̄iməkurirə r̄iməuku pen ia neiai. ⁴⁸ Nərmama me pam səvəi t̄iprənə, n̄ipwranraha rəmwhen ia n̄ipwrai iərmama nəha Kumwesən r̄ino ia t̄iprənə. Nərmama səməme tuhəuvən ia neiai, n̄ipwranraha trəmwhen ia n̄ipwrai iərmama sə r̄iməuku pen ia neiai. ⁴⁹ Təkwtəkwuni kitaha səmwhen ia iərmama nəha sə Kumwesən r̄ino ia t̄iprənə. Ia noien a mwi nəha kitaha tsəmwhen a mwi ia iərmama nəha sə r̄iməuku pen fwe ia neiai

---

15:43: Fil 3:20-21

15:45: Jen 2:7, Jon 6:63, 2Kor 3:6,17

15:47: Jen 2:7

muvehe.

⁵⁰ Iakani irapw tukumiaha, piak me, nīpwrai iārmama sə ro nusan mo niten ko rīpkuvnimwə mhə ia nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Rəmwhen a mwi nəri mərīr ko rīpkuvehi mhə nəri sə ramarə rerin. ⁵¹⁻⁵² Həregi ro. Nəgkiariien i iakani pehe tukumiaha i nəha təkwtəkwuni in nəgkiariien riti sə rīnamərkwafə fwe kupwən. Rīpko mhə kitaha pam tsemhə, mətə nəpīn kisīpw sampam trasək kitaha pam tsəuvehe mhərməvi. Kurirə iārmama riti rapri m kuatia ia nənimen, mətə nəri nəha rino sampam akwauakw a. Nəpīn kisīpw sampam trasək, nənə nərmama səməme həuvamhə tuhətui mwi mhəpwəh mwi nemhəien, nənə kitaha tsəuvehe mhərməvi. ⁵³ Nīpwrataha sə ro nəri mərīr i traməkeikei muvehe mo nəri sə ko rīpkimərīr mhə. Nīpwrataha i səvəi nemhəien traməkeikei muvehe mo nəri sə ramarə rerin. ⁵⁴ Nīpərhiēien, nīpwrataha sə ro nəri mərīr i traməkeikei muvehe mo nəri sə ko rīpkimərīr mhə. Nīpwrataha i səvəi nemhəien traməkeikei muvehe mo nəri sə ramarə rerin. Nəpīn nəri nəha truvehe mo sampam, nənə nəgkiariien sə kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan ruvehe mo nīpərhiēien, rani mə, “Nemhəien ruvəiwən. Kuvəuvehi irapw in ia naruagəniēien.”

⁵⁵ “Eh, nemhəien, tikəfo masori ia kimaha?

Eh, nemhəien, tikəfo mo nəmisəien m kimaha?”

⁵⁶ Nəri sə nemhəien rauvehi nīskaiēien səvənhi irə ti noien nəmisəien m iārmama in nə noien ərəha,

nənə nəri sə noien ərəha rauvehi niskaiien səvənhi irə in nə Loa. ⁵⁷ Mətə pwəh səni tanak m Kumwesən sə rauvei pehe m kitaha noien i saməuvehi raku pen ti lərimənu səkitaha Iesu Kristo, noien sə ramo kitaha səskai mhəpi raka nemhəien.

⁵⁸ Ro pen piak keikei me, kimiaha tihaməkeikei mhərer əknekən, mhəpwəh nəseniien nari riti rikiukiu ia kimiaha. Nəpən me tihamo wok səvəi lərimənu səkitaha ia rerimiaha pam, ti nəri nə mə hiəukurən mə wok səvəi lərimənu səkitaha sə hiamo hiəpko auər a mhə.

16

Mane səvəi nasituien ia nərmama me səvəi Kumwesən

¹ Ia nıkaren səvəi mane səvəi nasituien ia nərmama me səvəi Kumwesən fwe Jerusalem, tihaməkeikei mho rəmwhen sə iakiməni pen ti nakalasia me fwe ia profens nəha Kalesia. ² Ia Sante me pam, kimiaha pam kuatia kuatia tihaməkeikei mhəmri karen mane me nepwən. lərmama sə rauvehi mane asori trəmri karen rəpik. lərmama sə rauvehi mane ouihi trəmri karen ouihi a. Ro iamənhi irə nəpən iakuvehe ko hiəpkəmwur mhə mwi mə tiho pam nəri nəha ia nəpən kuatia. ³ Tihərui irapw kimiaha me nepwən mə tuhəuvehi mane mhəuvən. Nənə nəpən iakuvehe, iakrai nəkukuə mīni irapw irəha ti nəkur Jerusalem nənə mərhi pen irəha həpeki mane mhəuvən fwe ikən. ⁴ Trīni mīnuə iakətoni mə ramasan mə iou mwi takevən, nənə irəha tuhəkurirə iou.

15:58: 2Kron 15:7, Rev 14:13
Kal 2:10

16:1: Rom 15:25-26, 2Kor 8:1-9,

Pol ramæres narimnari me nepwɪn mæ nækur Korin tuhamækeikei mho

⁵ Kuriræ iakuvehe mæti pehe kɪmiaha, takevæn raka fwe profens næha Masetonia, ti næri næ mæ takamækeikei mukupwæn mevæn fwe Masetonia.

⁶ Rosi takaræ kwopti kitaha m kɪmiaha mæ ræfo saræ a meste næpɪn sævæi nækwieiiien tro sampam. Nænæ hiækuræn nasituien ia nirak ia navænien sæiou sæ iakamevæn pen me ikɪn. ⁷ Iapkokeikei mhæ mæ takuvehe mætoni kɪmiaha nænæ mier mwɪ, mætæ iakokeikei mæ takuvehe saræ kwopti trɪni mɪnuæ Iærimænu sækɪtaha ræseni iou. ⁸ Mætæ takaræ a ia kwopun i ia Efesas meste næpɪn sævæi Pentekos, ⁹ ti næri næ mæ Kumwesæn rɪnæsevær ia suatuk tukw iou mæ tako wok amasan sæ trukua kwænkwan rɪpɪk, næri auær a mæ nærmama hæpɪk hamæmwur mæ tuhæsisæg iou ti noien wok.

¹⁰ Trɪni mɪnuæ Timoti ruvehe mætoni kɪmiaha, hio ramasan min, mhæuvei pen nɪsɪaiien min, ti næri næ mæ in ramo wok sævæi Iærimænu sækɪtaha ræmwæn a ia nirak. ¹¹ Ræræha mæ tihamætoni in ræmwæn mæ in iærmama auær a riti. Mætæ tihamækeikei mhasitu iræ ia navænien sævænhi næpɪn in rɪrærig muvehe mætoni iou. Iou iakameitenhi piævtaha me iræha Timoti mæ tuhæuvehe mhætoni iou.

¹² Ia nɪkaren sævæi piævtaha Apolos, iakɪmæni pen tukwe in mæ in tramækeikei mukuriræ piævtaha me muvehe mætoni kɪmiaha. Mætæ in ræpwæh nokeikeiiien mæ truvehe næha tækwækwuni, mætæ in truvehe ia næpɪn sæ ratukwatukw tukwe.

16:5: Wok Me 19:21   **16:6:** Rom 15:24, Taet 3:12   **16:7:** Wok Me 18:21   **16:9:** Wok Me 19:8-10, 2Kor 2:12, Kol 4:3, Rev 3:8
16:10: 1Kor 4:17   **16:11:** 1Tim 4:12   **16:12:** 1Kor 1:12, 3:6

13 Hətui mhəpwəh napriien, nənə mhərer əknekīn ia nahatətəien səkimiaha, mhəpwəh nehekiriien, mho mə hiəskai. 14 Narimnari me pam səməme hiamo, tiho ia nokeikeiien.

15 Kīmiaha hiəukurən mə Stefanas mine nərmama ia nəkwai nimwə səvənhi, irəha haməkupwən mhəni nīpərhiienien ia Iesu fwe profens nəha Akaea, nənə irəha həmwur pik ti nasituiien ia nərmama me səvəi Kumwesən. Piak me, iakuə takini pehe tukumiaha i mə 16 tihəuvei pen nisaiien m nərmama sə ro me iamīnha irə, mine nərmama me pam səməme kamhowok mamhəsese pəri irəha mīnraha. 17 Nəpīn Stefanas, Fotunatas, mine Akækas harier pehe rerik ragien, ti nəri nə mə nari auər a mə kīmiaha hiəiwən, mətə nəpīn iakətoni irəhar rəmwhen mə iakinətoni kīmiaha. 18 Irəhar haro iou iakuvehi napwisien ia rerik rəmwhen irəhar haro mwi ia kīmiaha. Nərmama me iamīnha irə, ramasan mə tihəgnəgini irəha pwəh nərmama hətoni mhəukurən irəha.

Nəgkiariien sampam

19 Nakalasia me ia profens fwe Esia haməni ramasan tukumiaha. Akwila mine Prisila krouokeikei pik mə trouni ramasan tukumiaha ia nəghi Iərimənu səkitaha irəha nakalasia me səməme hamousəsīmwin irəha me ia nimwə səvənrau. 20 Piəvtaha me pam ia kwopun i haməni ramasan tukumiaha. Tihəni ramasan tukumiaha me mhakei m kīmiaha me ia nakeiien sə rəmher.

16:13: Sam 31:24, Efes 6:10   **16:15:** Rom 16:5, 1Kor 1:16

16:16: 1Tes 5:12   **16:18:** Fil 2:29   **16:19:** 2Tim 1:15, Wok Me 18:2,18,26, Rom 16:5   **16:20:** Rom 16:16, 2Kor 13:12

²¹ Iou Pol, iakamrai nægkiariien i səvəi nīniien ramasan tukumiaha, mamrai ia rəgik atukwatukw.

²² Trīni minuə iərmama riti rəpwəh nokeikei-ien Iərimənu səkitaha, pwəh Kumwesən rəkwein ərəha irə. Iərimənu səkitaha, uvehe rə!

²³ Pwəh namasanien səvəi Iesu Iərimənu səkitaha ramarə tukumiaha.

²⁴ Pwəh nokeikeiien səiou ramarə tukumiaha pam səməme hiəuvəuvehe mhəno kuatia kimiaha Iesu Kristo. Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

Nəkukuə Ikinan
The New Testament in the Nafe (Kwamera) language
of Southeast Tanna, TAFEA Province, Vanuatu
Niutestamen long lanwis Nafe blong Vanuatu.
Le Nouveau Testament dans la langue Nafe de
Vanuatu.

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nafe (Nafe)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-06-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

26b0f540-c192-5878-be67-18ede9ab1416